

บทที่ 2

ข้อมูลประกอบการวิจัย

2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด เป็นโครงการที่ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลายด้านทั้งจากศักยภาพของชุมชนเอง จึงได้ทำการศึกษาลักษณะการงานวิจัยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น โครงการผ้าฝ้ายโปรงคำ กระบวนการบูรณาการภูมิปัญญากับการอนุรักษ์ที่ลงตัว โดยมีพระสมคิดร่วมกับชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ ที่ต้องการปรับเปลี่ยนจิตใจและความคิดของคนในชุมชนให้หันมาตระหนักและให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าและน้ำที่เป็นรากฐานของชุมชน การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ทำให้คนในชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ รู้จักอนุรักษ์ธรรมชาติ ทำให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จากที่เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้า เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และเกิดการขยายกลุ่มทอผ้าทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียง ได้รับเงินสนับสนุนจัดตั้งศูนย์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและผลิตภัณฑ์อื่นๆ มีการจัดอบรมการทอผ้า และมาตรฐานของผ้าทอรูปแบบของสินค้า บรรจุภัณฑ์ กระบวนการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิมของชุมชน ผลประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนว่าธรรมชาติสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืนและมีการพยายามสร้างมูลค่าของดีๆ เกิดขึ้นต่อจากนั้น นอกจากมิติของความยั่งยืน สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ก็เกิดขึ้น

กชกร ชิมะวงศ์ (2548) ได้ทำศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาลายผ้านาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าผ้าทอนาหมื่นศรีจะได้รับความนิยมจากตลาดแต่ผ้าทอดั้งเดิมกลับสูญหายไป เนื่องจากมีการพัฒนาลายผ้าใหม่ เพื่อสนองต่อกระแสดemand ของตลาด การทอผ้าด้วยกี่พื้นบ้านที่ต้องใช้ฝีมือและความละเอียดอ่อนเปลี่ยนเป็นการรับจ้างทอเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ซื้อ กระบวนการวิจัยเริ่มจากการตามหาลายผ้า สู่เวทีถอดผ้าโบราณหรือผ้าเก่า และเลือกลายเพื่อการสืบทอด ไปจนถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ความสวยงามและคุณค่ายังตราตรึงอยู่ในความรู้สึกของทุกคนในชุมชนไปอีกนานแสนนาน เจ้าของภูมิปัญญาลายผ้ามรดก ขณะที่สายใยในชุมชนก็ได้รับการถักทอต่อไป เจกเช่นเดียวกับการถักทอผ้าด้วยความรัก จิตวิญญาณ ความรู้สึกความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง

สุนิสิต สุขิตานนท์ และคณะ(2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการทอผ้าไหมลายจิด ณ หมู่บ้านหนองอ้อ ต.หนองอ้อ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี โดยคณะผู้ศึกษาพบว่า ปัจจุบันพื้นฐานที่เอื้ออำนวยให้เกิดการทอผ้าไหมลายจิด ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และความรู้ที่

ได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษเชื้อสายไท – ลาว ส่วนปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในเวลาต่อมา เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2525 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับ ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานคำแนะนำในการออกแบบ ลวดลายการใช้สี ตลอดจนทรงแนะนำให้ชาวบ้านทดลองนำเส้นใยไหมมาทอผ้าลายจิดแทนเส้นด้ายฝ้าย จึงทำให้ชาวบ้านสามารถพัฒนาลวดลาย การใช้สี และฝีมือในการทอผ้าไหมลายจิดให้สวยงาม เพื่อไว้ขายและส่งเข้าประกวด ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อพระองค์เสด็จมาประทับ ณ ตำแหน่งนี้เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนของรัฐและเอกชน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน ฯลฯ จึงทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจ และเกิดความสำนึกร่วมที่จะต้องอนุรักษ์ และส่งเสริมศิลปหัตถกรรมนี้ไว้ การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษายังได้ศึกษาถึงวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไหมของท้องถิ่น ตลอดจนกรรมวิธีการทอผ้าไหมลายจิด และ ได้รวบรวมลวดลายผ้าทอที่พบในหมู่บ้านนี้ นอกจากนี้ยังได้พบปัญหา และอุปสรรคของชาวบ้านที่ทำการทอผ้าไหมลายจิดเพื่อการค้าด้วย

ประไพ ทองเชิญ (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐานผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล้อม แนวทางการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในรูปแบบใหม่ๆตอบสนองความต้องการของตลาดเน้นการผลิตกิ่งอุตสาหกรรมมีการนำวัตถุดิบไปให้ชาวบ้านทอตามแบบที่ต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกปรับเปลี่ยนด้วยระบบตลาด ผ้าทอมือส่วนใหญ่ที่ออกมาสู่ตลาดจึงมีลักษณะคล้ายกัน จากการวิจัยพบว่าเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มคือความเฉพาะหรือความพิเศษที่จะทำให้กลุ่มพัฒนาไปอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศน์และวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความทรงจำให้คนภายนอก สร้างนิยามที่ชัดเจนของผ้าทอพื้นบ้าน ไม่ให้ปะปนกับสินค้าอุตสาหกรรม ผ้าพื้นบ้านแท้จะจมหายไปกับกระแสเสื้อผ้าแฟชั่น เมื่อกำหนดว่าผ้าทอพื้นบ้านคืออะไรแล้ว จะทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ผู้ผลิตหรือชุมชนจะใช้เกณฑ์นี้เป็นทิศทางกำหนดกรอบงานของตนเองได้ ในด้านบริ โภคเมื่อรู้ว่าผ้าชิ้นใดเป็นผ้าพื้นบ้านของกลุ่มไหน ก่อผลดีกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร ในวันนี้และวันหน้าก็จะเกิดความตระหนักถึงคุณค่าการผลิต การใช้ผ้าทอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการนำร่องในการสร้างตลาดผ้าพื้นบ้านที่ชัดเจน เริ่มจากการหาตัวคนที่ชัดเจนของแต่ละกลุ่ม เช่นผ้าทอขึ้นชื่อจังหวัดอุดรธานี ผ้าจิด โดยเฉพาะผ้าจิดบ้านนาข่า เป็นหมู่บ้านทอผ้าที่เป็นต้นแบบผ้าจิดและได้เผยแพร่มาถึงกลุ่มออนซอนจังหวัดอุบลราชธานี ในรูปแบบผ้ารองจาน ผ้าห่ม ผ้าคลุม ลายจิดเล็กบ้างใหญ่บ้างตามภูมิรู้ทางเทคนิคดั้งเดิม การพัฒนาแนวคิดทางวัฒนธรรมเป็น วัฏจักรส่งผลให้เกิดพลังเหนียวนำการหมุนในแนวราบ สามารถยกระดับชุมชนอย่างมีทิศทางและชัดเจน

การ เข้ามายังโครงการ และสามารถพบเห็นชาวบ้านผู้ทอผ้า ได้ตามหมู่บ้านต่างๆตลอดเส้นทาง การเดินทาง โดยจะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับช่วงของการทำนา เนื่องจากชาวบ้านทอผ้าเป็น รายได้เสริม ก่อนถึงโครงการจะเริ่มมีบ้านเรือนเป็นอาคารพาณิชย์ค้าขายสองข้างทาง และจะพบ วัด ไชยคำ และ โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ ที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ตั้งโครงการ โดยถนนฝั่งตรงข้าม จะเป็นถนน เข้าหมู่บ้านคำพระ ภายในหมู่บ้าน จะมีบ้านเรือนติดกันเป็นแนวยาว บ้างมีรั้วกันแยกจากกันอย่าง เป็นสัดส่วน บ้างอยู่รวมกัน โดยชาวบ้านจะทอผ้าที่ได้ถนุบ้านของตน แล้วนำผ้าจิดมาส่งที่ศูนย์ ซึ่ง นับว่าการเข้าถึงโครงการเป็นการ ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และสามารถเข้าถึงชุมชนทอผ้าบ้าน คำพระได้โดยสะดวกอีกด้วย

2.2.2 สภาพเศรษฐกิจ จากสภาพของพื้นที่ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ ทางด้านการทำนา เป็นหลัก และมีอาชีพเสริมเพิ่มเติมตามแต่ละครัวเรือน ที่มีความสามารถเฉพาะ ด้าน เช่นการทอผ้า ทอเสื่อ ส่วนพื้นที่ที่อยู่ตามแนวยาวของถนนหน้าชุมชน จะเป็นร้านค้าประเภท ร้านค้าปลีก ร้านค้าย่อย ร้านอาหารประเภทร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านส้มตำ เป็นต้น ส่วน บริเวณพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ด้านหลัง ถนนที่ตัดผ่านตำบลนั้น จะเป็นพื้นที่บ้านพักอาศัย ที่จะปลูก ติดยากันไป เป็นบ้านไม้ บ้านก่ออิฐฉาบปูน ครึ่งตึกครึ่งไม้ ตามแต่ฐานะ จะมีพื้นที่โล่ง อยู่ใจกลาง หมู่บ้าน สำหรับจัดงานตลาดนัดของชุมชน

2.2.3 ประชากร ตำบลคำพระมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,895 คน เป็นชาย 3,439 เป็น หญิง 3,456 คน ประชากรในพื้นที่มีการศึกษาภาคบังคับ และศึกษาต่อในสายวิชาชีพ โดยภายใน บริเวณใกล้เขตพื้นที่จะมีสถานศึกษา ให้บริการในเขตพื้นที่ ตั้งแต่ระดับเด็กอนุบาล ระดับประถม และมัธยม รวมทั้งวิทยาลัยการอาชีพ ที่อยู่ไม่ไกลนัก นอกจากนี้ยังมีสถานีอนามัยสำหรับบริการ ประชาชน ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้โครงการ และจะมีพื้นที่โล่ง ที่อยู่ใจกลางหมู่บ้าน สำหรับจัดงาน ตลาดนัดของชุมชน

2.2.4 ประเพณีและ วัฒนธรรม ชาวตำบลคำพระมีประเพณีและพิธีกรรมตามประเพณี ของชาวอีสาน โดยทั่วไป อันประกอบไปด้วย ฮีตสิบสอง หมายถึงประเพณี 12 เดือน ที่เกี่ยวเนื่อง กับหลักทางพุทธศาสนา ความเชื่อ และการดำรงชีวิตทางเกษตรกรรมซึ่งชาวอีสานยึดถือปฏิบัติกัน มาแต่โบราณ มีแนวปฏิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละเดือนเพื่อให้เกิดสิริมงคลในการดำเนินชีวิต เรียก อย่างท้องถิ่นว่างานบุญ ซึ่งประกอบไปด้วย เดือนอ้าย จะเป็นงานบุญเข้ากรรม เดือนยี่ บุญคูณลาน เดือนสาม บุญข้าวจี่ เดือนสี่ บุญพะเหวด เดือนห้า บุญสงฆ์น้ำ เดือนหก บุญบั้งไฟ เดือนเจ็ด บุญฆ่า สะ เดือนแปด บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เดือนสิบ บุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ด บุญ ออกพรรษา เดือนสิบสอง บุญกฐิน นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่นๆ เช่น ประเพณีผูกเสี่ยว พิธีกินดอง

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีลงแขก นอกจากนี้ ชาวบ้านจะแบ่งกลุ่มกันเปลี่ยนกันมาถวายเพลที่วัด และทำบุญทุกวันพระ

2.3 ข้อมูลพื้นฐานศูนย์วิสาหกิจชุมชน

2.3.1 ประวัติความเป็นมาของการทอผ้าจิดตำบลคำพระ ความเป็นมาของผ้าจิด

ต.คำพระ เริ่มต้นจาก ยายของนางภา สุพล ได้ถ่ายทอดให้นางทอง สุพล (จากเอกสาร นางทอง สุพล เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2433) และนางทอง สุพล ได้สอนการทำผ้าจิดโดยสืบทอดจากรุ่นก่อนหน้าให้กับลูกหลาน และหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อใช้ในครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการส่งหมอนจิดย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นของนางทอง สุพล เข้าประกวด ในงานกาชาดที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัด ซึ่งทำให้ชาวบ้านสนใจทอผ้าจิด และทำหมอนจิดสืบทอดกันมาจนชั่วลูกชั่วหลาน ถือเป็นมรดกสืบทอดกันมาจนทำให้ชาวคำพระส่วนใหญ่ได้มีความรู้ความสามารถ ในการทอผ้าจิดเกือบทุกหลังคาเรือน ในระยะแรก การทอผ้าจิดนั้น ทอขึ้นทำเป็นหมอนจิด 4 เหลี่ยม เพื่อเอาไว้ใช้ในครัวเรือน จนเมื่อ ครูจรูโร ครูประจำโรงเรียนชุมชนคำพระ ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาในการทำหมอนจิดให้ชาวบ้าน เกิดความสนใจในการรวมตัวกันมากขึ้น จากการก่อตั้งกลุ่มดังกล่าว มีการพัฒนาโดยตลอด และเมื่อปี 2534 สำนักงานพัฒนาชุมชน ได้นำวิทยากร มาสอนเพิ่มทักษะ การย้อมสีธรรมชาติ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และสิ่งที่สำคัญยิ่งคือ กลุ่มได้ส่งผ้าจิดประกวดและได้รับรางวัล การทอผ้าจิด จากธรรมชาติ ทั้งรางวัลที่ 1,2 ,3 จากการประกวด ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดอยุธยา ในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ปี 2537 และสำนักงานพัฒนาชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และก่อสร้างศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการทำกลุ่มได้ดำเนินงานด้วยดีตลอดมา ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกสมัย ตลอดจนจนส่วนราชการต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ให้การสนับสนุน

2.3.2 ความเป็นมาของกลุ่มสตรีทอผ้าจิด บ้านคำพระ ในปี 2536-2537 มีองค์การค่านานาชาติ มาช่วยจัดตั้งให้ความช่วยเหลือ ด้านการสอนและฝึกอบรม ต่างๆเช่นการย้อมสีธรรมชาติ

และ พ.ศ 2538-2539 พัฒนาชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เข้ามาช่วยเหลือ โดยให้เส้นฝ้ายกับแต่ละหมู่บ้าน ทุกตำบลของจังหวัดอำนาจเจริญ และยังมีเงินทุนสนับสนุน ให้จัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าจิด จากนั้นได้ลงหุ้นกันคนละ 100 บาท ค่าสมัครคนละ 20 บาท ก่อตั้งเป็นศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของ อ.หัวตะพาน กลุ่มทอผ้าจิดหัวตะพานนี้ สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มเป็นคนในตำบล คำพระ โดยตำบลคำพระนี้มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ที่ทอผ้าจิดเป็นหลัก และอีก 3 หมู่บ้าน ค้ำขายและอื่นๆ ลักษณะการทำงาน ของชาวบ้านที่ทอผ้า จะทอผ้าที่บ้านของตัวเอง แล้วถึงจะเอมารวมกันที่บ้านประธานกลุ่ม แล้วถึงจะนำมารวมกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า โดยสินค้าที่นี้ประกอบไป

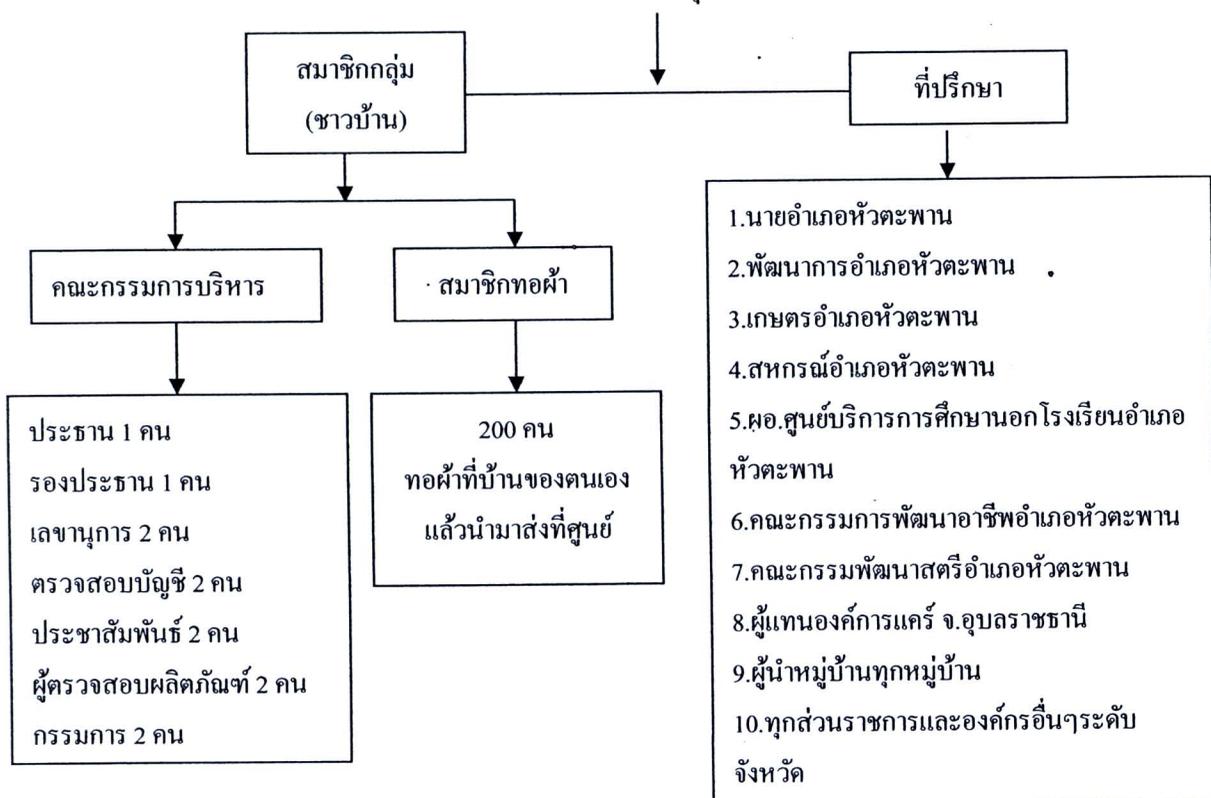
ด้วย ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูเตียง กระเป๋า หมอน จากการสัมภาษณ์ ทราบว่า ในหมู่บ้าน มีบ้าน
 ยังคงมีการผลิตเส้นฝ้ายแบบโบราณ อุปกรณ์โบราณยังคงใช้ได้ ซึ่งชาวบ้านเองได้เก็บอนุรักษ์ไว้
 โดยที่ชุมชนนี้ จะมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จากสถาบันต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ได้เข้ามาศึกษาดูงาน
 ในเรื่องของการทอผ้าลายซิด อยู่อย่างเสมอ โดยมีคำขวัญ ของกลุ่มสตรีทอผ้าซิด คือ

พระศรีเจริญองค์ศักดิ์สิทธิ์	ผ้าลายซิดเลอเลิศ
แหล่งกำเนิดนักปราชญ์	มรดกชาติป่าดงใหญ่
งามวิไลหนองสามขา	ปวงประชาไฝ้ธรรม

กลุ่มได้จัดทำผ้าซิดที่ยาวที่สุดในโลก เพื่อถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
 วโรกาสที่มีพระชนมายุครบ 72 พรรษา โดยทำปิ่น 72 สี 72 ลาย ยาว 2,199.99 เมตร ถือเป็นการ
 ประชาสัมพันธ์ ครั้งยิ่งใหญ่ให้กับกลุ่ม ตลอดจนหาตลาดอุดหนุนอย่างต่อเนื่อง ผ้าทอลายซิดจึง
 นับว่าเป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นภูมิปัญญาของชุมชน และผ้าซิดที่ยาวที่สุดในโลก และได้โปรด
 เกล้าฯ ให้กลุ่มได้เก็บรักษาไว้ ที่ศูนย์ผลิตภัณฑ์ผ้าซิด บ้านคำพระ อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญแห่งนี้

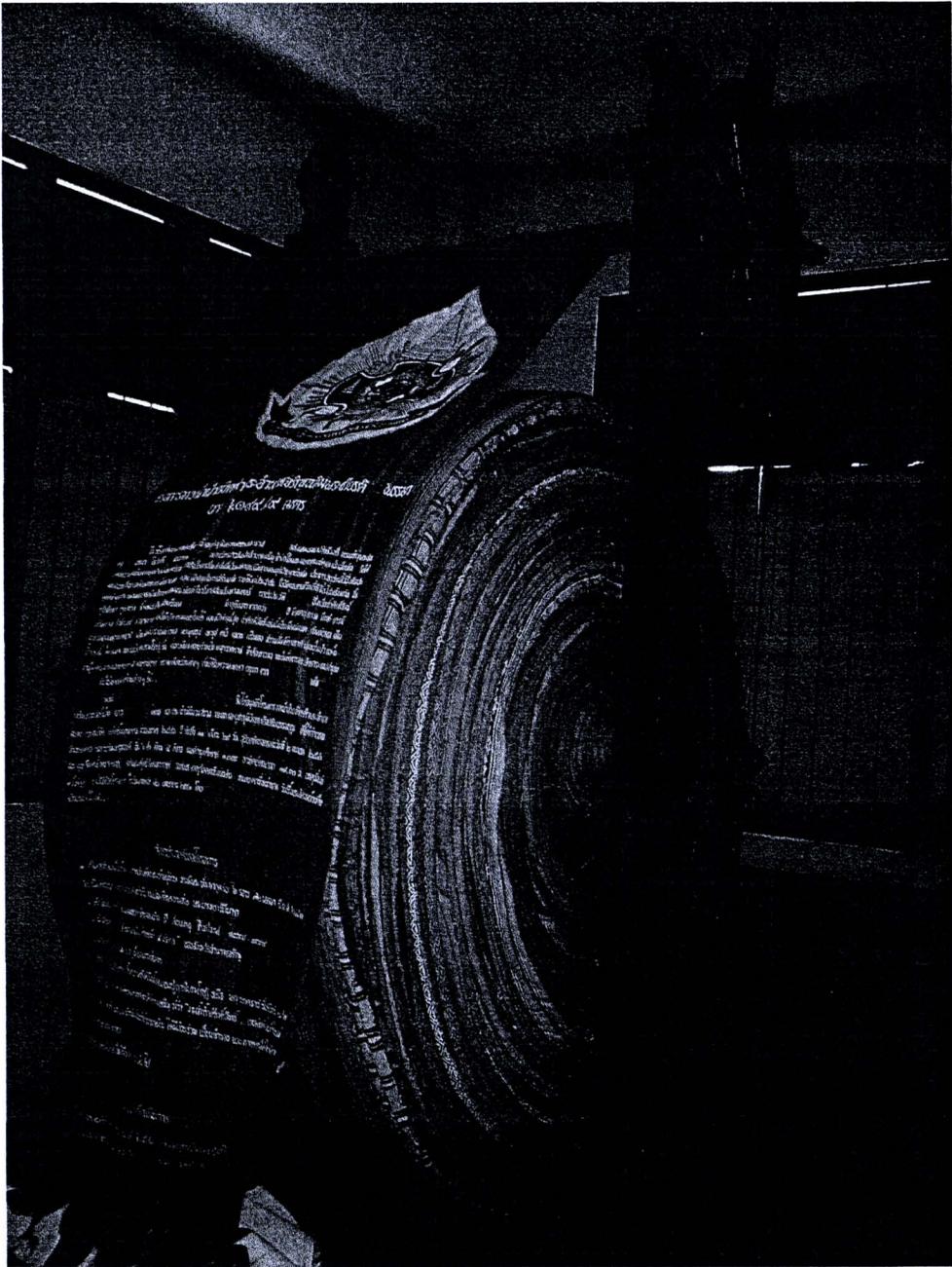
2.4 โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าซิด

โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าซิด

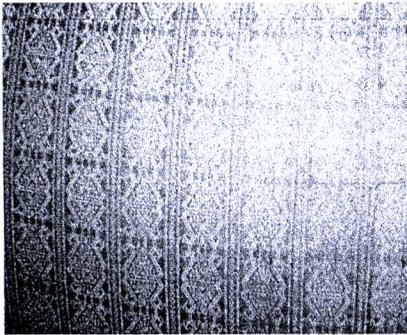
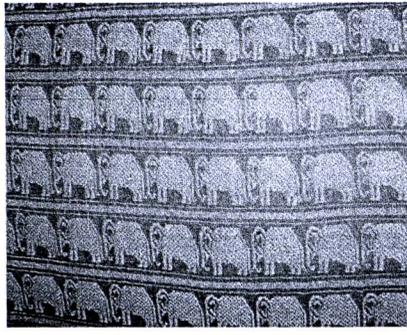
แผนภาพที่ 1 โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าซิด

2.5 ผ้าจิด 72ลาย เกล็ดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา

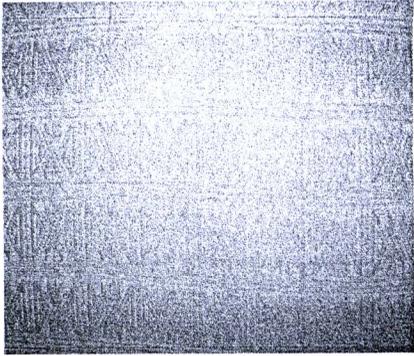
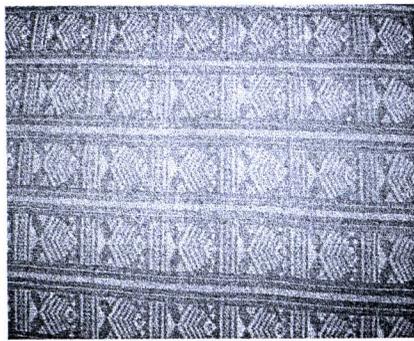
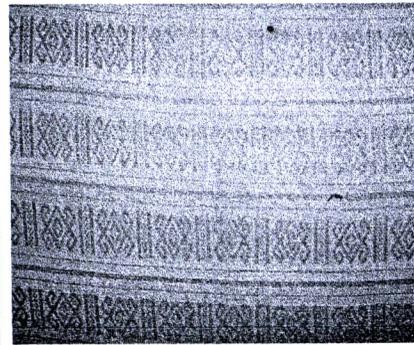
ภาพที่ 1 ผ้าจิด 72ลาย เกล็ดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/วันที่ทอ
1		<p>ลายพญานาค พญานาคมีความผูกพันกับศาสนา เป็นตัวแทนของความร่มเย็น</p>	<p>1.นางภู คณาแสน 2.นางสุพิศ บุญมี 3.นางจรณ์ จารุจิตร</p> <p>3 – 19 เมษายน 2541</p>
2		<p>ลายช้าง เป็นพาหนะของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ในสมัยโบราณ ใช้เป็นพาหนะในการออกศึกสงครามในสมัยโบราณ เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย นำมาใช้ในลายผ้า เพื่อความเป็นสิริมงคล</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศากร กาหวงศ์ 4.นางมาลา แสนกับ</p> <p>20-29 เมษายน 2541</p>
3		<p>ลายม้า เป็นสัตว์ที่นำมาแห่งชัยชนะ เป็นพาหนะออกศึกของพระมหากษัตริย์ในสมัยโบราณ</p>	<p>1.นางล่วน สุตะภักดิ์ 2.นางวันดี ทุมชาติ 3.นางสมจิตร หลักรัตน์ 4.นางสำราญ ธรรมวงศ์</p> <p>30 เมษา – 9 พ.ค 2541</p>

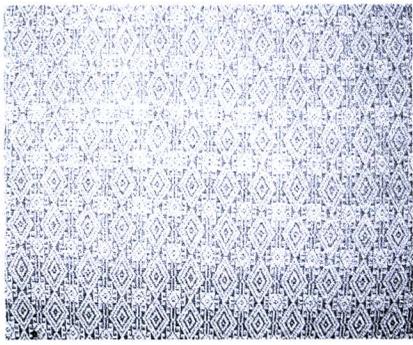

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าซิด 72 ลาย (ต่อ)

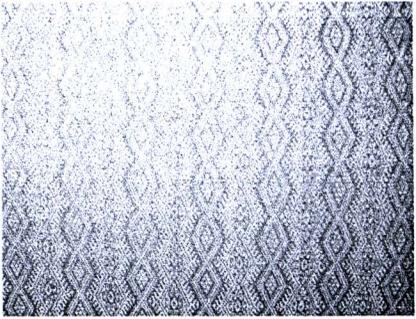
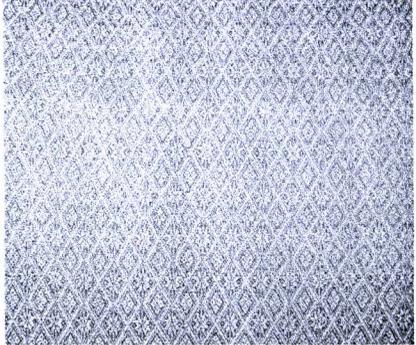
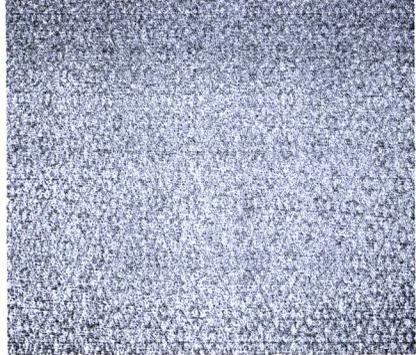
ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมายของ ลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
4		ลายสี่เสื่อ เป็นตัวแทนความสวยงามตาม ธรรมชาติ ความอ่อนโยน	1.นางน้อย ลาภาพันธ์ 2.นางปัญญา จันโทวงศ์ 3.นางไฮ สาสาร 4.นางสมร ลุยพิมพ์ 10-18 มีนาคม 2541
5		ลายปลา ในที่นี้หมายถึงปลาตะเพียน เป็น สัตว์นำโชค เป็นตัวแทนของ สวยงามตามธรรมชาติ เป็นสิริ มงคล	1.นางหนูพันธ์ จารุจิตร 2.นางสมร ธยธรรม 3.นางบัวลา พิลาแดง 4.นางสังววรรณ มุกกันต์ 5.นางโสวัตร ไชยอุดม 19-25 มีนาคม 2541
6		ลายแมงป่อง มีการเล่าขานกันมาว่า ในสมัย โบราณ ฝนแล้ง 7ปี 7เดือน ติดต่อกัน พวกสัตว์ทั้งหลาย กำลังจะอดตาย จึงพากันประชุม หาทางไปขอฝนกับพญาเถน เจ้าของฝน แต่พญาเถนไม่ยอม พญาคันทกจึงยกพวกพร้อม ด้วย แมงป่องไปตอสู้กัดค้อย จนชนะ พญาเถนจึงปล่อยฝน ลงมายังเมืองมนุษย์ ได้หัวน กล้า ดำนากันจนทุกวันนี้ เปรียบ เป็นตัวแทนของความยุติธรรม	1.นางประดอง ธนุชัย 2.นางหนูกัน ผสมทรัพย์ 3.นางเข็มพร คุณเมือง 4.นางยุร หงษา 5.นางบุษบา งามเงา 6.นางมะลิ บุญเต็ม 26 พ.ค - 1 มิ.ย 2541

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่... 0...1... ๓1... 2555
๒498

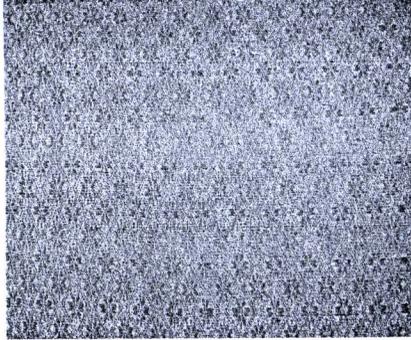
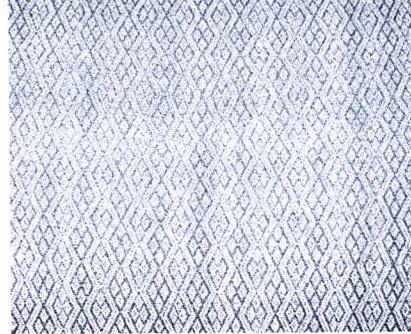
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
7		<p>ลายเต่า เล่ากันว่าเต่าเป็นสัตว์ เครื่องจัน ท่อยากทำบุญ ร่วมกับมนุษย์ พระเจ้าพิมพิ สาน มหาเศรษฐี เห็นแก่ความ ศรัทธาของเต่า จึงได้นำรูปเต่า มาใส่เป็นอักขรกรอกงกฐิน และต่อจากนั้น จึงมีรูปเต่าอยู่ ในธงผ้า ในการประกอบงาน กอกงกฐิน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางเจียม ลากาอุตม์ 2.นางสำลี ลายทอง 3.นางบุญกอง วรณยุคต์ 4.นางหนูเพียร จุลทรรศน์ 5.นางมณี ชิตาเวช 6.นส.เพ็ญจันทร์ ทองดา 7.นางสำเนียง จารุจิตร <p>2-8 มิถุนายน 2541</p>
8		<p>ลายตะขอผสมเอื้อ เป็นสัญลักษณ์ของความอุดม สมบูรณ์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางยุพิน สารทวงศ 2.นางทองอินทร์ รักธรรม 3.นางอำไพ ภิรมย์ 4.น.สมบูรณ์ ลากาอุตม์ <p>9 - 17 มิถุนายน 2541</p>
9		<p>ลายขนตาควาย ควายเป็นสัตว์ที่มีความซื่อ สัตย์ต่อมนุษย์ ตาของควาย เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อ สัตย์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางสมบูรณ์ อภัยพัคค์ 3.นางหนูสิน ลากาพันธ์ 4.นางประยูร หิตะรัตน์ 5.นางบัน กาทวงค์ 6.อัมพร สีสุรัตน์ <p>19 - 27 มิถุนายน 2541</p>

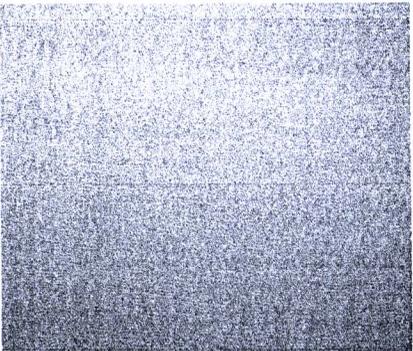
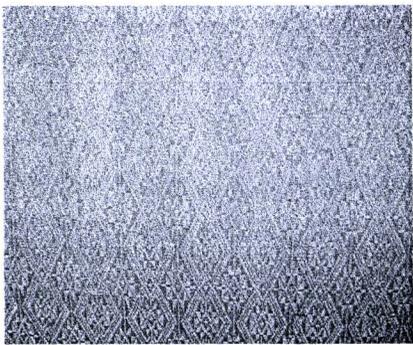
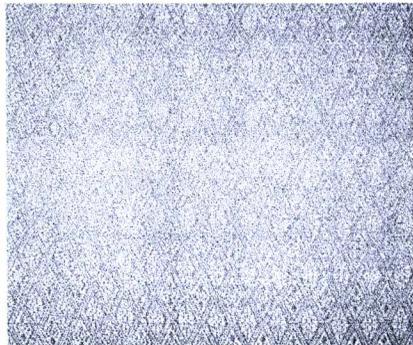
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
10		<p>ลายแสงอาทิตย์ แสงถึงความยิ่งใหญ่ มี ประโยชน์ต่อโลก</p>	<p>1.นางน้อย ลาภาพันธุ์ 2.นางสงศรี มาระแสง 3.นางไฮ สาสาร 4.นางจำเนียร มาระแสง</p> <p>28 มิ.ย-6 ก.ค 2541</p>
11		<p>ลายลูกหวายผสมผักแว่น หวาย นำมาจักสาน ของใช้ มี ความเหนียว ส่วนผักแว่น เป็น พืชในน้ำ รับประทานได้ เกิด ตามธรรมชาติ มีใบเป็น สาม แฉกสวยงาม</p>	<p>1.นางจารุวรรณ ลาอายุตม์ 2.นางหนูบัน จารุจิตร 3.นางสมร ชยธรรม 4.นางสาวฝน พิลาแดง</p> <p>7-27 กรกฎาคม 2541</p>
12		<p>ลายดาวกระจาย ดาว แสดงถึงความสดใส รุ่ง เรือง แม้แต่ในความมืด นำมาใช้ในผืนผ้า สื่อถึงความ เป็น สิริมงคล</p>	<p>1.นางสมจิตร หลักรัตน์ 2.นางวันดี จอมชาติ 3.นางกรรณิกา โสภาพรม</p> <p>25-23 กรกฎาคม 2541</p>

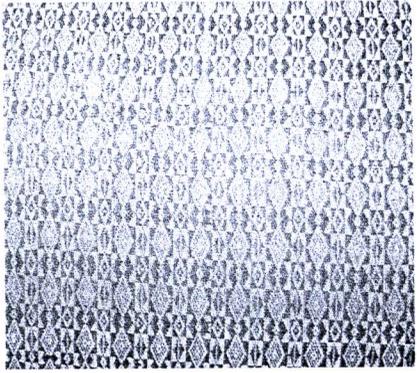
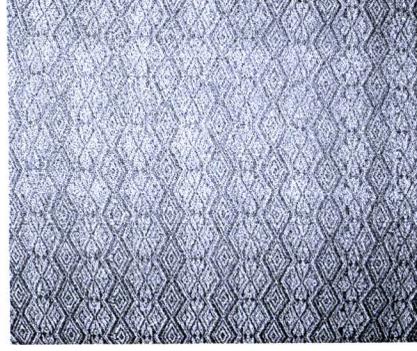
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
13		<p>ลายลูกหวาย ลูกหวาย ความที่ลูกหวายอยู่ กลุ่มเกาะกันแน่น แสดงถึง ความสามัคคี เหนียวแน่น</p>	<p>1.นางประดอง ธนุชัย 2.นางคำฝาน กุลบุตร 3.นางสมัย กุลบุตร 4.นางชูร หงษา</p> <p>24-31 กรกฎาคม 2541</p>
14		<p>ลายดอกแก้ว ดอกแก้ว เป็นดอกไม้ที่มีกลิ่น หอม มีเสน่ห์สวยงาม ธรรมชาติ ลายดอกแก้วจึง เป็นลายที่สวยงามธรรมชาติ</p>	<p>1.นางทองใบ จารุจิตร 2.นางคำปิ่น โชคณิศจัย 3.นางอุไร บุญเต็ม 4.นางบุญกอง ลิตะเสน 5.นางพวง คุณาสีทรี 6.น.ส.บุษรา สุขษา</p> <p>1 – 9 สิงหาคม 2541</p>
15		<p>ลายไทย ลายไทย เป็นลายผ้าโบราณใช้ ในพิธีมงคลต่างๆ เชื่อกันว่า ทำให้เป็นสิริมงคล</p>	<p>1.นางแพงศรี ทองคา 2.นางลิกา พระสุนิน 3.นางอุทัย รักธรรม 4.นางปราณี จารุจิตร</p> <p>10-19 สิงหาคม 2541</p>

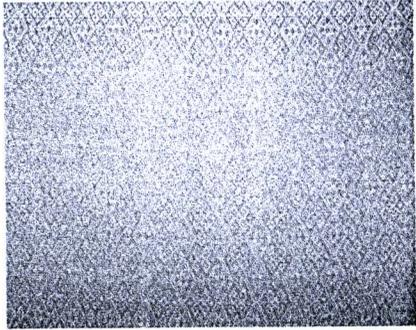
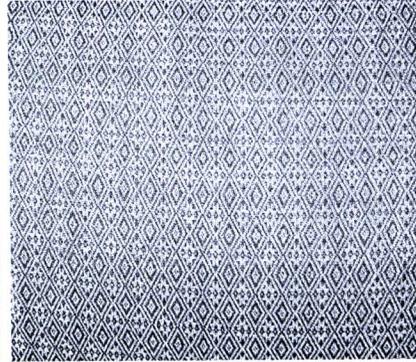
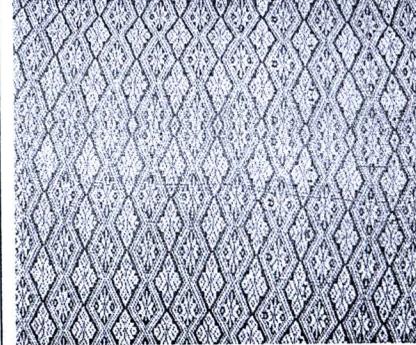
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจืด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
16		<p>ลายดอกมะลิ ดอกมะลิ เป็นดอกไม้สะอาด และบริสุทธิ์ สดใสไร้มลทิน เป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่</p>	<p>1.นางจันแดง มามแสง 2.นางประวิทย์ สายสอบ 3.นางวงศากร กาบวงศ์ นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>20-23 สิงหาคม 2541</p>
17		<p>ลายดอกจ๊ก เชื่อกันว่าดอกจ๊กเป็นตัวแทน ของหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า แสดงถึงความ เจริญรุ่งเรือง</p>	<p>1.นางปัญญา จันทรงค์ 2.นางคำตา บุญทนต์ 3.นางไฮ สงสาร 4.นางมัจฉา จารุจิตร</p> <p>28 ส.ค.- 7 ก.ย. 2541</p>
18		<p>ลายดอกบัวตูม ดอกบัว เป็นดอกไม้แทนของ พระพุทธศาสนา แสดงถึงการ เคารพนับถือพุทธศาสนา</p>	<p>1.นางสุพิศ จารุจักร 2.นางบัวภา พิลาแดง 3.นางหนู ไชยธรรม 4.นางไสวัด ไชยอุดม</p> <p>8 - 16 กันยายน 2541</p>

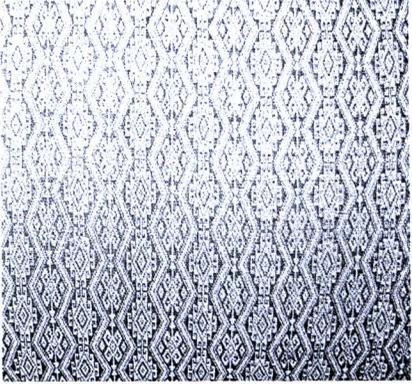
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
19		<p>ลายพุทธซ้อน ดอกพุทธซ้อน เป็นดอกไม้ แทนศาสนาพุทธ ทำให้คนมี จิตใจเป็นสีขาวสะอาด เป็น เสน่ห์แก่ผู้พบเห็น</p>	<p>1.นางวันดี ทุมชาติ 2.นางสาวรัศมี ธรรมวงศ์ 3.นางล้วน สุตะภักดิ์ 4.นางเดือน บัวเจริญ 5.นางสำราญ ธรรมวงศ์ 6.นางสุนารี วามะสุน</p> <p>17 – 28 กันยายน 2541</p>
20		<p>ลายดอกทานตะวัน ดอกทานตะวัน เป็นดอกไม้ที่ มีความสวยงามใช้บอกทิศทาง ของพระอาทิตย์</p>	<p>1.นางยุพิน สาทาวงศ์ 2.นางทองอินทร์ รักธรรม 3.นางอำไพ ภิรมย์ 4.น.ส.สมบุรณ์ ลาภาอุฒ์</p> <p>29 ก.ย. – 18 ต.ค. 2541</p>
21		<p>ลายดาวลูกไก่ ดาวลูกไก่ เป็นดวงดาวหลัก อยู่กันเป็นกลุ่ม</p>	<p>1.นางไพโรจิตร์ พันทะนาม 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางมาลา แสนสิกัน 4.นางค่านาง ธรรมวงศ์ 5.นางมัทธา สุพล</p> <p>9 – 19 ตุลาคม 2541</p>

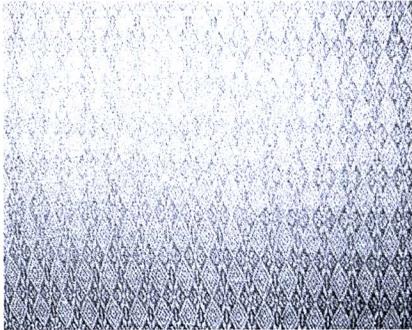
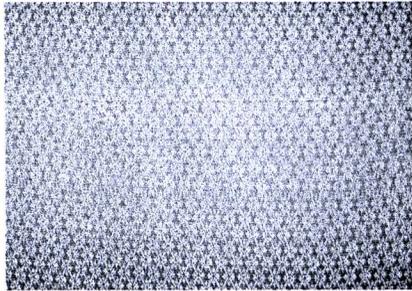
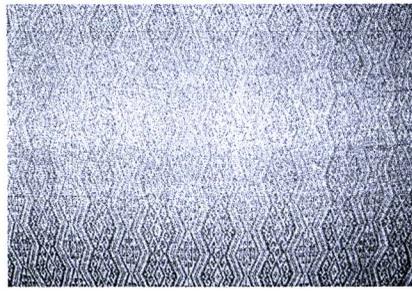
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
22		ลายดาวกระจายผสมตะขอเหล็ก เพื่อจะได้ระลึกถึงวิถีชีวิตของ คนโบราณ	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงสาคร กาทรวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 – 27 ตุลาคม 2541
23		ลายดาวกระจายผสมลูกค้อน เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เสื้อผ้าและเป็นเครื่องประดับ ในงานพิธีกรรมต่างๆ	1.นางบัวภา พิลาแดง 2.นวนนารถ จารุจิตร 3.นางมณี จำปาชัย 4.นางภว ยลายทอง 28 ต.ค. – 6 พ.ย. 2541
24		ลายดอกพิกุลผสมใบไม้ ดอกพิกุล เป็นดอกไม้โบราณ นำมาทอเพื่อให้ลูกหลานดู เป็นตัวอย่างที่ดี และดอกไม้ ยังนำมาบูชาพระด้วย	1.นางส่งศรี มาระแสง 2.นางสมใจ วามะสุน 3.นางดารา จันทร์ 4.นางไพโรจิตร พัทธะนาม 5.นางสมบุรณ์ อภัยพักตร์ 6.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 7.นางสุณา ลาภาพันธ์

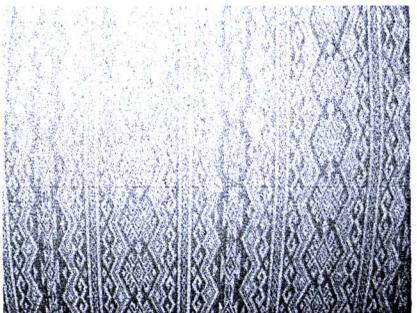
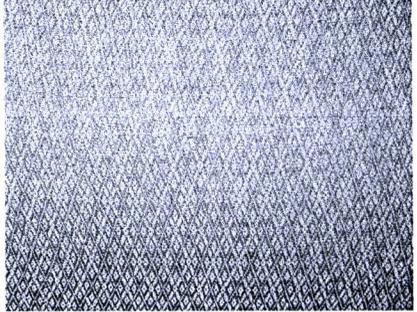
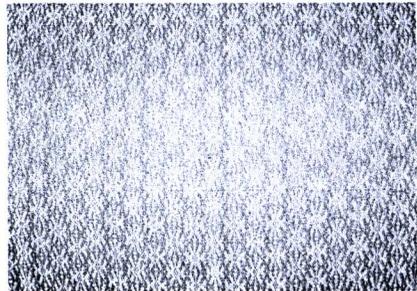
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
25		<p>ลายตะขอแมงป่อง ตะขอเก็บเกี่ยวความกล้าหาญ แมงป่องเป็นตัวแทนของ ความสามัคคี</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางไพโรจิตร์ พัยทะนาม 2.นางสมบุรณ์ อภัยพัคค์ร์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันท์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์ร์
26		<p>ลายขนมเปียกปูน ขนมเปียกปูน เป็นขนมไทย เป็นขนมมงคลใช้ในพิธีมงคล ต่างๆ ของพุทธศาสนา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางไพโรจิต พัยทะนาม 2.นางสมบุรณ์ อภัยพัคค์ร์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันท์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์ร์ <p>31 ธันวาคม 2541</p>
27		<p>ลายธนู ธนู เป็นอาวุธโบราณ ใช้ใน สงครามหรือล่าสัตว์สำหรับ กษัตริย์ในสมัยโบราณ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.นางไพโรจิต พัยทะนาม 2.นางสมบุรณ์ อภัยพัคค์ร์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันท์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์ร์ <p>5 มกราคม 2542</p>

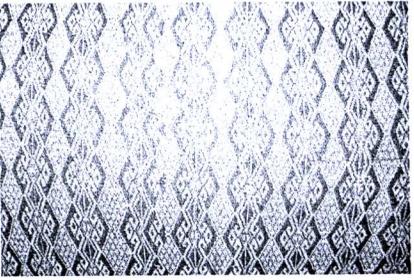
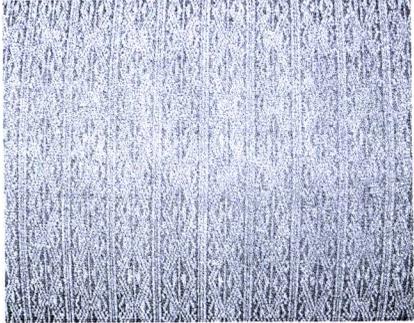
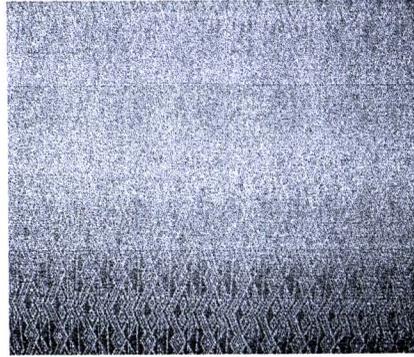
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
28		ลายขนมเปียกปูนผสมผักแว่น ขนมไทย โบราณกับพืชผัก ธรรมชาติ ใช้สำหรับทำบุญ นำมาทอเพื่อให้ลูกหลานได้รู้ ถึงวิถีชีวิตของคนโบราณ	1.นางไพโรจิต พัทธะนาม 2.นางสมบูรณ์ อภัยพัคค์ร์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันท์ 4.นางสุนา อภัยพัคค์ร์ 11 มกราคม 2542
29		ลายดอกแก้วผสมเอื้อ ดอกแก้ว เป็นดอกไม้เล็กๆ มี กลิ่นหอมใช้ผสมผสานกับ ลายเอื้อ เพื่อจะได้มีความ ต่อเนื่องสมัคสมานสามัคคี	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาตร์ กาหาวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 มกราคม 2542
30		ลายตะขอลูกผสมตะขอลใหญ่ ตะขอ เป็นไม้หรือสิ่งของอื่น ที่คดงอใช้แขวนไว้หรือห้อย สิ่งของ จึงมาเก็บเป็นลายบน ผืนผ้าให้ดูสวยงาม	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาตร์ กาหาวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 23 มกราคม 2542

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
31		<p>ลายกาบแก้วผสมตะขอ หมายถึง ดอกไม้ที่นำไปบูชา พระเพื่อขอพร</p>	<p>1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>28 มกราคม 2542</p>
32		<p>ลายไทยประยุกต์ ลายไทย เป็นลายประจำชาติ ของคนไทยมาแต่โบราณ และ ประยุกต์มาเรื่อยๆ ให้เข้ากับ สมัยปัจจุบัน</p>	<p>1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>2 กุมภาพันธ์ 2542</p>
33		<p>ลายแมงมุม แมงมุม แสดงถึงความสมัคร สมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน</p>	<p>1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>9 กุมภาพันธ์ 2542</p>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าซิด 72 ลาย (ต่อ)

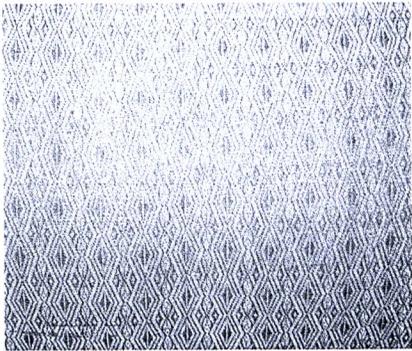
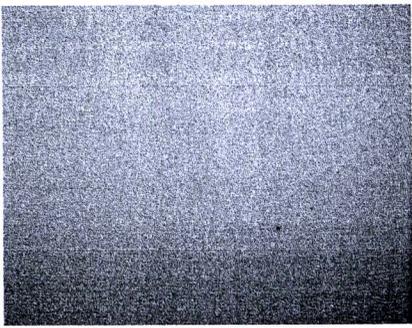
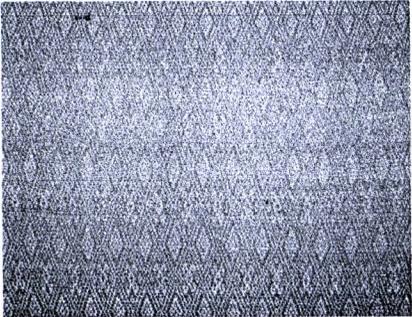
ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
34		<p>ลายแมงป่องผสมลายไทย มนุษย์ได้นำภาพของแมงป่อง มาเป็นเครื่องอักษริขารในงาน กฐิน เพื่อให้มีส่วนในการ ทำบุญกฐิน</p>	<p>1.นางฉวีวรรณ คุณเมือง 2.นางลำควน จารุจิตร 3.นางอุรภัย จารุจิตร 4.นางหนูเรียง นามจันทา</p> <p>10 กุมภาพันธ์ 2542</p>
35		<p>ลายม้าน้ำ ม้าน้ำ เป็นสัตว์อยู่ในน้ำทะเล ที่เล็ก มีลักษณะส่วนหัวเป็น หัวม้า มีลำตัวเล็กเรียวยาว</p>	<p>1.นางฉวีวรรณ คุณเมือง 2.นางลำควน จารุจิตร 3.นางอุรภัย จารุจิตร 4.นางหนูเรียง นามจันทา</p> <p>2 มีนาคม 2542</p>
36		<p>ลายหัวนาค นาค ได้รับการยอมรับว่าเป็น สัตว์ชั้นสูง เป็นสัตว์ประเสริฐ เมื่อนำมาเป็นผ้าซิดจะมีลายที่ วิจิตรงดงาม</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>3 มีนาคม 2542</p>

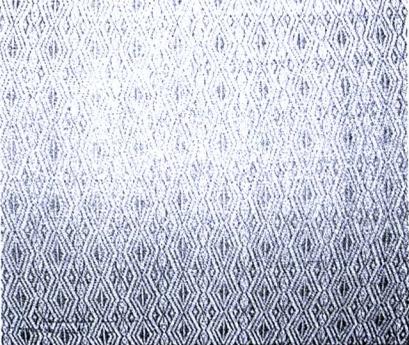
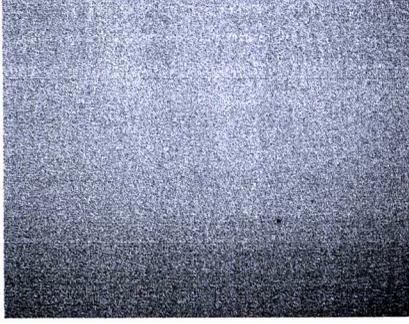
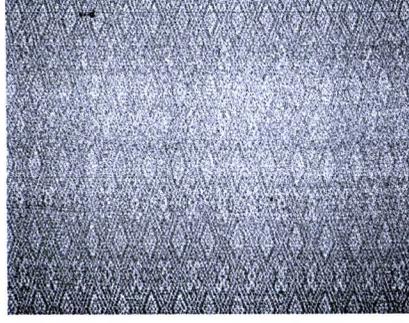
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
37		ลายบันไดสลับเอื้อ บันได เป็นทางนำพาคนเราให้ ป่ายป็นขึ้น ไปสู่ที่สูงกว่าเดิม เป็นนัยว่า เมื่อสวมใส่ผ้านี้แล้ว จะมีแต่ชีวิตที่รุ่งเรืองสูงส่ง กว่าเดิม	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 7 มีนาคม 2542
38		ลายดาวผสมตัวใหม่ ดาว เป็นแสงสว่างที่ทอ ประกายสดใส ใหม่ เป็นยอดแห่งภูเขาอาภรณ์ ที่ผลิตมาจากตัวใหม่ที่สละชีพ ตัวเองเพื่อสละใยใหม่	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 9 มีนาคม 2542
39		ลายดาวลูกหวาย ดาว คือความสว่างสดใส รุ่งเรือง เมื่อมาปรากฏกับลูก หวายแล้ว เป็นนัยว่าผู้สวมใส่ มีความเฉลียวฉลาดมี สติปัญญา มีแต่ความผาสุก	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 24 มีนาคม 2542

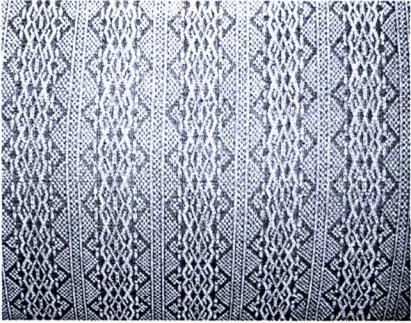
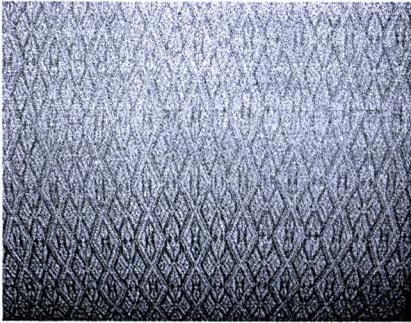
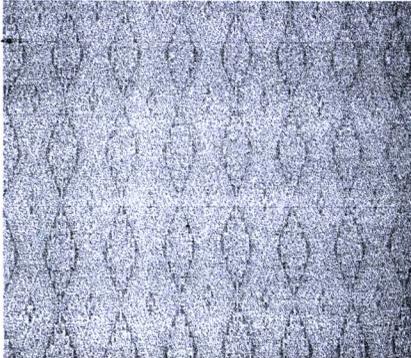
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
40		ลายดอกมะลิสลับบ่อ มะลิ เป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์ผุด ผ่อง ไรله่ห์มลทินทั้งปวง เพราะเหตุนี้คนไทยจึงยกให้ เป็นดอกไม้ที่ใช้ไหว้แม่	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 30 มีนาคม 2542
41		ลายดอกจิกผสมเอื้อ หากมองดูอย่างถี่ซึ่งชวนให้ คิดถึง พรหมสี่หน้า ที่ ประกอบไปด้วย ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 5 เมษายน 2542
42		ลายแมงป่องสลับบ่อ แมงป่อง สัตว์ที่ชอบบรูหา อวดอ้างตัวเองว่ามีพิษ	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 10 เมษายน 2542

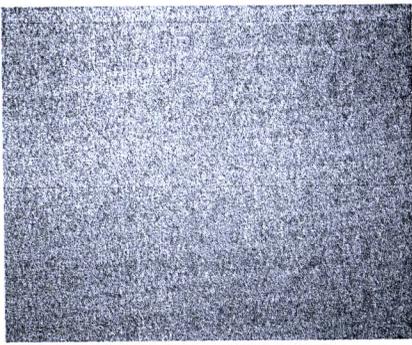
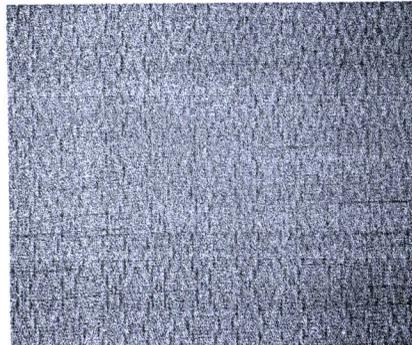
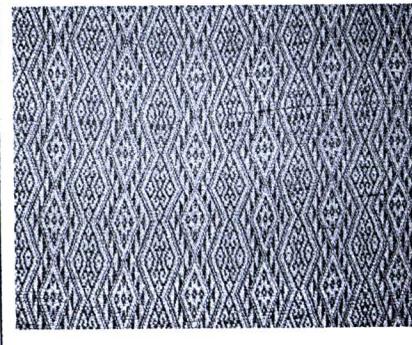
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
40		<p>ลายดอกมะลิสลับเอื้อ มะลิ เป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์ที่สุด ผ่อง ไรله่มลทินทั้งปวง เพราะเหตุนี้คนไทยจึงยกให้ เป็นดอกไม้ที่ใช้ไหว้แม่</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>30 มีนาคม 2542</p>
41		<p>ลายดอกจิกผสมเอื้อ หากมองดูอย่างลึกซึ้งชวนให้ คิดถึง พรหมสี่หน้า ที่ ประกอบไปด้วย ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>5 เมษายน 2542</p>
42		<p>ลายแมงป่องสลับเอื้อ แมงป่อง สัตว์ที่ชอบขูหาง อวดอ้างตัวเองว่ามีพิษ</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>10 เมษายน 2542</p>

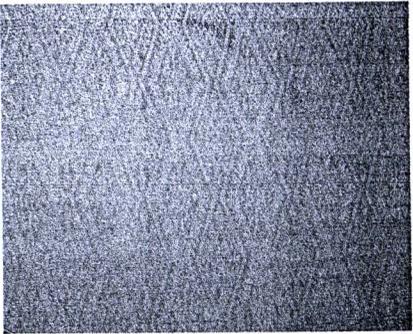
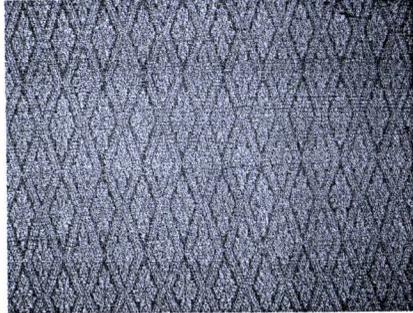
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
43		<p>ลายลูกตั้งตะขอ ทอขึ้นมาเพื่อเอามาตกแต่งให้สวยงามในงานบุญต่างๆ เช่น เวลาทำบุญตักบาตรที่บ้าน หรืองานบวช</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>15 เมษายน 2542</p>
44		<p>ลายภาพแก้วสลับน้ำหلامตัด พูดถึงนิทานพื้นบ้านที่สื่อถึงการทอผ้าที่ใช้ระยะเวลายาวนานต้องใช้ความเพียรพยายาม</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>20 เมษายน 2542</p>
45		<p>ลายน้ำหلامตัดสลับทะขอ หมายถึงคนโบราณคิดขึ้นมาเป็นภูมิปัญญา สอนลูกหลาน ถ้าลูกสาวคนใดทอผ้าจิดไม่ได้ จะไม่แต่งงาน</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>22 เมษายน 2542</p>

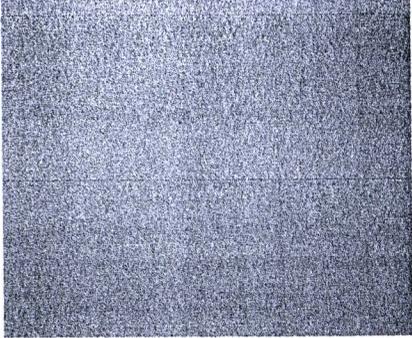
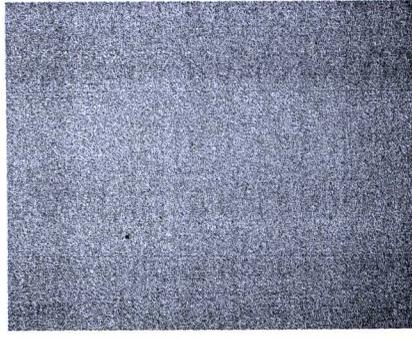
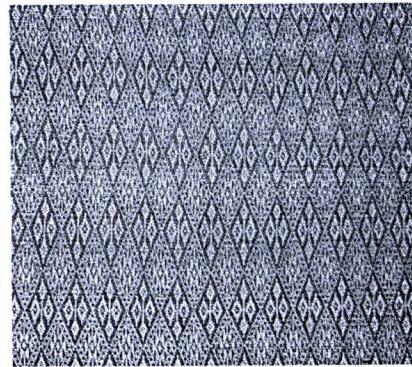
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
46		<p>ลายตะขอสลับดาว เพราะดาวเป็นความหมายที่ สูงส่ง ทอขึ้นมาเพื่อใช้ในพิธี บวชนาคเพื่อเป็นสิริมงคล</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแส 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>26 เมษายน 2542</p>
47		<p>ลายภาพแก้วสลับม่อนไหม ชาวบ้านมักใส่คู่โชวีไว้ที่บ้าน แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีภูมิ ปัญญามาก</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแส 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>30 เมษายน 2542</p>
48.		<p>ลายดาวผสมฉัตรบายศรี มีความหมายว่า มีความสูงส่ง และสวยงาม</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแส 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>5 พฤษภาคม 2542</p>

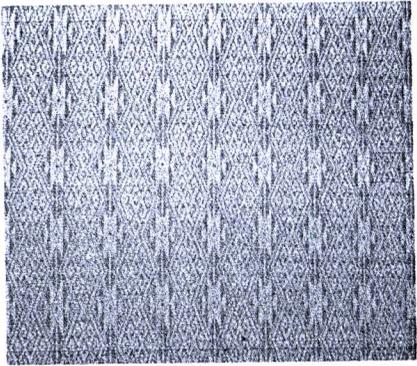
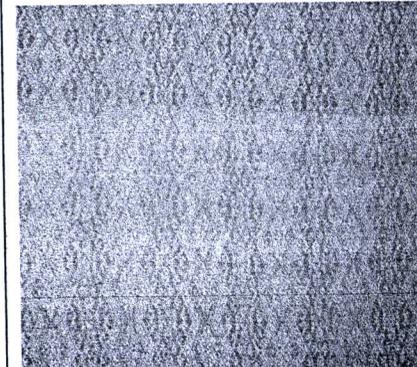
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
49		<p>ลายแสงอาทิตย์ผสมตะขอ ใหญ่ มีความหมายว่า ถ้าไม่มีแสง สว่างจะไม่มีอะไรเกิดขึ้นได้</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>11 พฤษภาคม 2542</p>
50		<p>ลายดอกพิกุล ดอกพิกุล แสดงถึงการมี วัฒนธรรม และดอกพิกุลคน แก่ก็นิยมนำมาบูชาพระ</p>	<p>1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางประยูร หิตะรัศย์ 4.นางสุนา อภัยพัศตร์</p> <p>17 พฤษภาคม 2542</p>
51		<p>ลายดอกแก้วผสมลายไทย การนำชื่อดอกไม้มาใส่บนผืน ผ้า ถือเป็นสิริมงคลรวมทั้ง ลวดลายด้วย</p>	<p>1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางสุนา อภัยพัศตร์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>31 พฤษภาคม 2542</p>

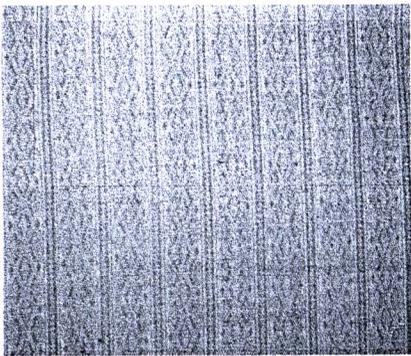
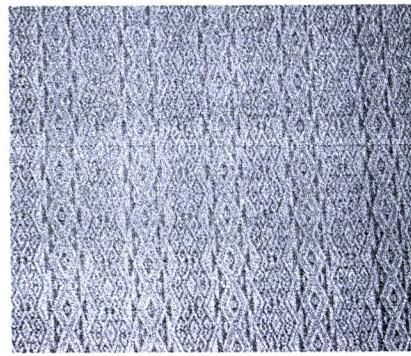
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
52		ลายกาบแก้ว จะใช้ใบตองทำเป็นกาบ สามเหลี่ยมใช้ใส่ขอบพาน บายศรีสู่ขวัญ จึงนำมาทอเป็น ผ้าที่เรียกว่ากาบแก้วเพื่อความ เป็นสิริมงคล	1.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสุณา อภัยพัคตร์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 9 มิถุนายน 2542
53		ลายขนมเปียกปูนผสมกาบ แก้ว ของ 2 สิ่งในงานมงคล ต่างๆ นำมาทอทำให้เป็นสิริ มงคลแก่ผู้ใช้และผู้รับ	1.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสุณา อภัยพัคตร์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 มิถุนายน 2542
54		ลายกาบแก้วผสมดอกจิก การทำบายศรีสู่ขวัญกาบ และ ดอกไม้ป่าหรือดอกจิก ดู สวยงามเป็นธรรมชาติ จึง นำมาทอเป็นลายเพื่อเก็บไว้ ให้ลูกหลานได้ดู	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 23 มิถุนายน 2542

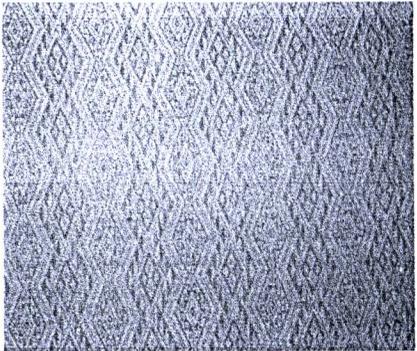
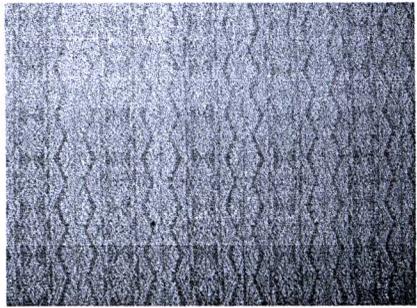
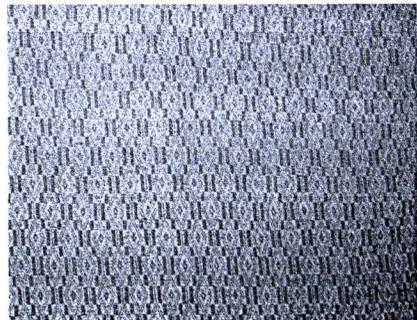
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
55		<p>ลายฉัตรบายศรี บายศรีทำจากใบตองคน โบราณทำพิธีสู่ขวัญ นำมาทอ เพื่อความเป็นสิริมงคล สลับ ด้วยฉัตรแสดงถึงความเคารพ นับถือในองค์พระมหากษัตริย์</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 29 มิถุนายน 2542</p>
56		<p>ลายแมงมุมสลับเอื้อ แสดงถึงความสมัครสมาน สามัคคี ผสมเอื้อแสดงถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันใน ชุมชน</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 10 กรกฎาคม 2542</p>
57		<p>ลายนาคสลับบายศรี นาคเป็นสัตว์ใหญ่อาศัยอยู่ใน น้ำ เป็นที่เกรงขามของสัตว์น้ำ ทุกชนิด บายศรีนาคคือการสู่ ขวัญนาคทอถวายพระ</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 กรกฎาคม 2542</p>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

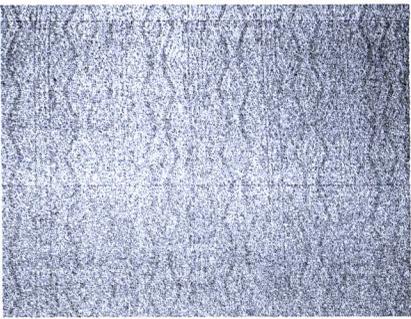
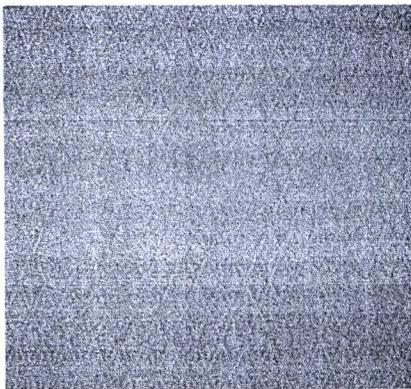
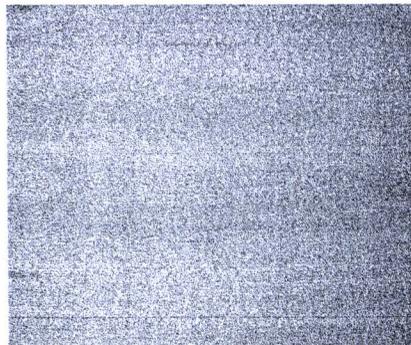
ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
58		ลายไขปลา แสดงถึงความรักความสามัคคี ในกลุ่ม เป็นการทำให้เกิดการ รวมกลุ่มกัน เพื่อสร้าง เครือข่าย	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 กรกฎาคม 2542
59		ลายบายศรี บายศรี คือการนำใบตองกล้วย มาพับเป็นรูปแหลมคม ใส่ใน พานเพื่อการบายศรีสู่ขวัญ	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 29 กรกฎาคม 2542
60		ลายดอกไม้ผสมเอื้อ ดอกไม้ทุกชนิดแสดงถึงความ เคารพ บูชา นับถือ อยู่ร่วมกัน เคารพนับถือซึ่งกัน ก็เกิด ความรักความสามัคคี เกิดเป็น ความเอื้ออาทรต่อกัน	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 5 สิงหาคม 2542

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจืด 72 ลาย (ต่อ)

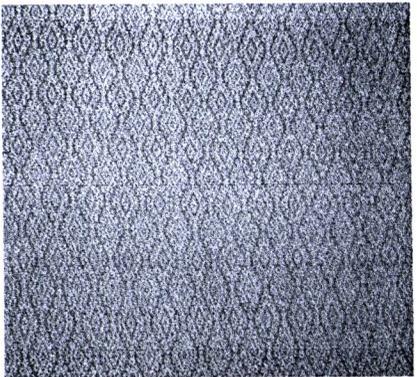
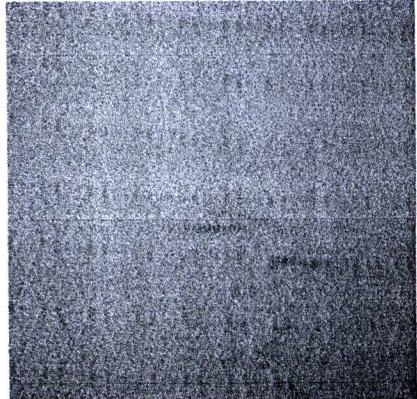
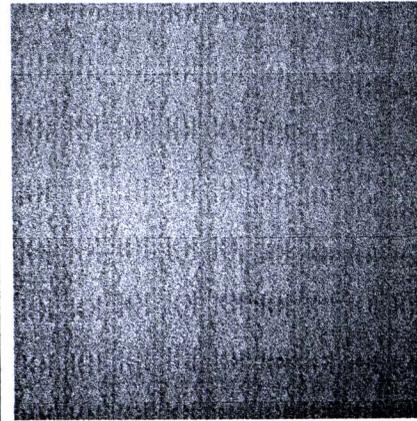
ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
61		<p>สนสลับใบไม้ผสมบายศรี ต้นสน เป็นต้นไม้สูงใหญ่ แต่มีความอ่อนหวานอยู่ในตัวอยู่ สลับกับใบไม้ผสมด้วยบายศรี แสดงถึงความเป็นมงคลอยู่บนผืนผ้า</p>	<p>1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 15 สิงหาคม 2542</p>
62		<p>สนสลับบายศรี ต้นสนสลับด้วยบายศรี แสดงถึงความเป็นมงคลอยู่บนผืนผ้า</p>	<p>1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 19 สิงหาคม 2542</p>
63.		<p>ลายดอกบานชื่น ดอกบานชื่น เป็นดอกไม้สีสวยแต่ไม่มีกลิ่นปลูกไว้ประดับบ้านในสมัยโบราณ</p>	<p>1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 สิงหาคม 2542</p>

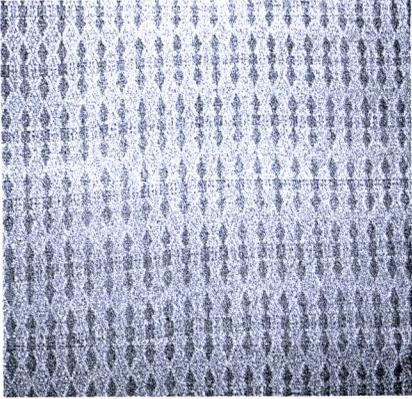
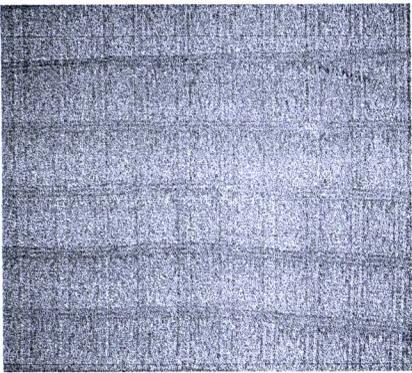
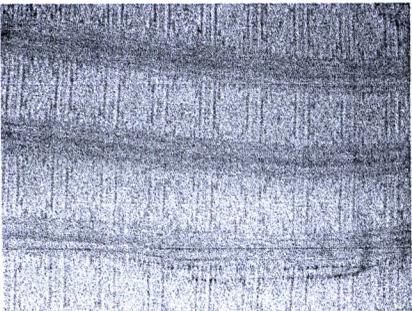
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
64		ลายไมยราพออกศึก ไมยราพ ในหนังสือพระราช นิพนธ์ ร.2 เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกทศกัณฑ์ไมยราพ	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อภาพันธุ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 15 กันยายน 2542
65		ลายดอกส้ม หมายถึง เล่ากันว่าต้นส้มเป็น ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ทำให้โชคคน ไทย จึงนิยมปลูก	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อภาพันธุ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 กันยายน 2542
66		ลายดอกจิกผสมเอื้อ หมายถึง เป็นต้นไม้ที่สวยงาม ที่มีมาแต่สมัยโบราณที่นิยม ปลูกในบ้านได้	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางไพโรจิตร์ พันทะนาม 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 8 ตุลาคม 2542

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
67		<p>ลายกุมไทรผสมตะขอ หมายถึง พระนักษัตรหรือ พระสงฆ์เวลาออกบิณฑบาต ต้องกุมผ้าไตร ตามหลักของ ศาสนา</p>	<p>1.นางวารีย์ สอดส่อง 2.นางไพโรจิตร พันทะนาม 3.นางสมบุญ อภัยพัทธ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ</p> <p>9 ตุลาคม 2542</p>
68		<p>ลายใบไม้ผสมเอื้อ หมายถึง เป็นต้นไม้ในกลุ่ม ดอกไม้ต่างๆ ชนิดที่สวยงาม หลากหลายจึง ได้ คิดค้นเป็น ลายผ้า</p>	<p>1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางสมบุญ อภัยพัทธ์ 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางหนูสิน ลาภาพันธ์</p> <p>9 ตุลาคม 2542</p>
69		<p>ลายสนประดับดาว หมายถึง เป็นดอกไม้ที่สูง ใหญ่ และสวยงาม เปรียบเสมือนดาวที่อยู่บน ท้องฟ้า</p>	<p>1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางจันทร์แดง มาระแสง 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางสมบุญ อภัยพัทธ์</p> <p>20 ตุลาคม 2542</p>

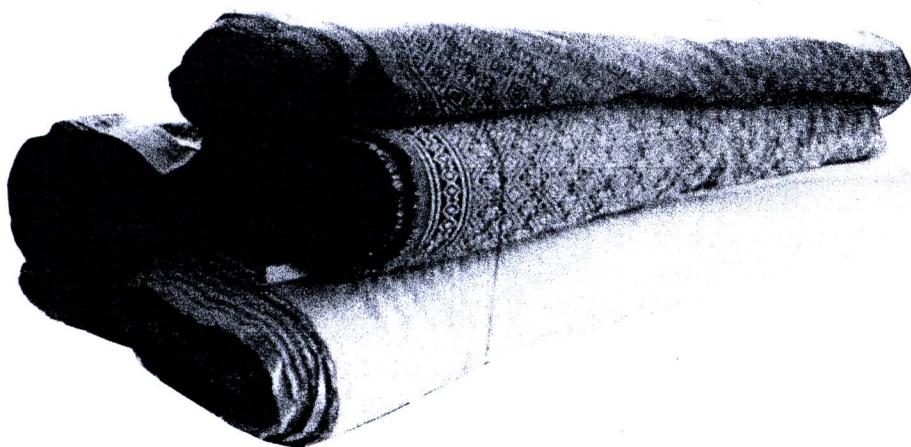
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
70		ลายสัปประส เป็นผลไม้ที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้าน ที่มีรสหวานอร่อยและตา มากมายเปรียบเสมือนผู้ที่รอบ ละ	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 13 พฤศจิกายน 2542
71		ลายปราสาท ปราสาทเป็นที่อยู่อาศัยของ เชื้อพระวงศ์ในสมัยโบราณ นำมาทอเพราะถือว่าเป็นของ ชั้นสูง เป็นการแสดงถึงการ นับถือยกย่อง	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 19 พฤศจิกายน 2542 ...
72		ลายเมงคัมแต่ เมงคัมแต่เป็นสัตว์ปีกอาศัย อยู่ในน้ำ นำมาทอเพื่อเป็นการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาและสัตว์น้ำ ชนิดนี้มิให้สูญหาย	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 25 พฤศจิกายน 2542

2.6 ผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา หรือแม้แต่ข้อมูลเอกสารเผยแพร่ที่จัดทำขึ้น โดย ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระเอง จะนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือการการทอจิด ย้อมสีธรรมชาติ ที่นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม และเราก็มองเห็นทั้งจากประวัติที่ผ่านมา ก็ตามที่ แต่จากการ ไปลงพื้นที่ศึกษา พบว่า ผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ มีให้พบเห็นไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการ ซื้อมา และฝ้ายจากโรงงานที่ย้อมสีเคมีสำเร็จมาแล้ว เป็นจำนวนมาก เนื่องจากขาดความรู้ในการ เพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการวางจังหวะสี การเลือกคู่สี ให้ เหมาะสม รวมทั้งจังหวะลาย ที่จะทำให้เกิดความสวยงามในการนำไปใช้ได้กับกลุ่มลูกค้าที่ หลากหลาย เมื่อไม่สามารถทำให้ผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ เกิดมูลค่าเพิ่ม ให้สอดคล้องกับ กระบวนการที่ซับซ้อนแล้วนั้น ย่อมทำให้ชาวบ้าน เกิดความท้อแท้ ที่จะหันมาผลิตผ้าทอย้อมสี ธรรมชาติ จึงนิยมซื้อฝ้ายหรือด้ายสำเร็จ มาทอ เนื่องจากมีขั้นตอนที่ง่าย ทำให้สามารถขายได้ใน ราคาถูก โดยสามารถจำแนกผ้าทอลายจิดออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ

2.6.1 ผ้าเมตร นิยมทอเป็นลายจิดเต็มผืน หน้ากว้างประมาณ 80-90 เซนติเมตร จำหน่าย ในราคา เมตรละ 80-120 บาท มีทั้งย้อมสีธรรมชาติ และสีเคมี โดยส่วนใหญ่จะพบเห็นเป็นสีเคมี และนิยมใช้ด้ายปนฝ้ายในการทอ เพื่อสะดวกและลดต้นทุนในการผลิต ผ้าเมตรจะเน้นการนำไป แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น เสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น องค์ประกอบที่สำคัญของผ้าเมตรคือลายจิด

ภาพที่ 2 ผ้าทอลายจิดจำหน่ายเป็นเมตร

2.6.2 ลวดลายของผ้าซิด จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม การจำแนกลวดลายซิด พบว่า จะ เป็นการจำแนกจากชื่อของลาย หรือดูจากลักษณะของลายหลักนั้นๆ ผ้าทอลายซิด ส่วนมากจะนำลายหลักหรือลายดั้งเดิมที่ง่ายๆ มาทอ เช่นลายกาบ ลายทอ ลายสี่ดอก-สี่ใบ ลายขอเครีอ เป็นต้น ลักษณะของลวดลายประกอบด้วย ลายหลัก ที่จะเป็นลายที่ปรากฏเห็นชัด มีขนาดใหญ่ และลายเฝ้า เป็นลายแถบเล็กๆ ทอขึ้นเพื่อประกอบให้ลายหลักสวยงาม จากการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งกลุ่มลายผ้าซิด ได้ดังนี้

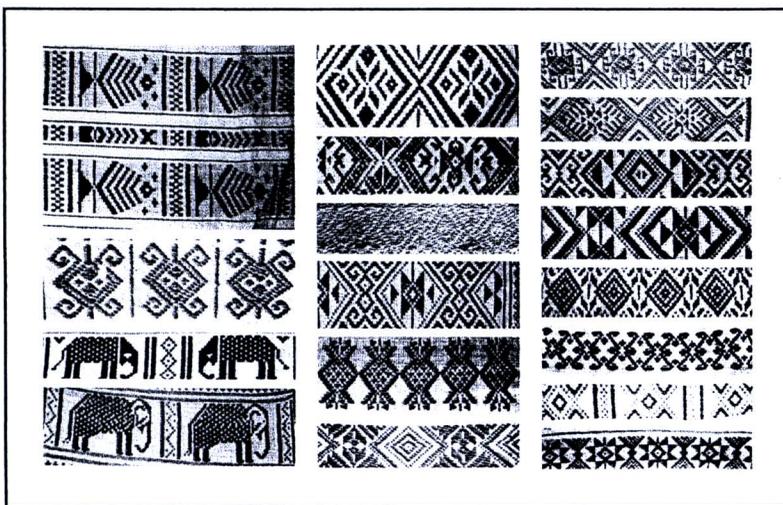
1) ลายที่ได้มาจากธรรมชาติ

- จากพืชพันธุ์ตามธรรมชาติแวดล้อม ได้แก่ ดอกสร้อย ดอกแก้ว ดอกหมากนัค(สัปปะรด) หมากโม ดอกพิกุล ดอกผักแว่น เป็นต้น
- จากสัตว์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือตามธรรมชาติ เช่น เสือ ช้าง สิงโต ม้า นกยูง ไก่ แมงป่อง(แมงงอด) แมงมุม เป็นต้น
- จากสิ่งของเครื่องใช้ ลายช่อฟ้า ลายปราสาท หรือลายธรรมมาสน์ และ ลายช่อตีนพาน หรือรูปพาน เป็นต้น

2) ลายเรขาคณิต เป็นการสร้างลวดลาย เป็นรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ เช่น สี่เหลี่ยม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สามเหลี่ยม ลายหกเหลี่ยม ลายแปดเหลี่ยม ลายเก้าเหลี่ยม และลายแจก เป็นต้น

3) ลายอิสระ เป็นลวดลายที่เกิดจากจินตนาการ เช่นลายครุฑ ลายคชสีห์อ่อน น้อย จิดเสากบกินเดือน เป็นต้น

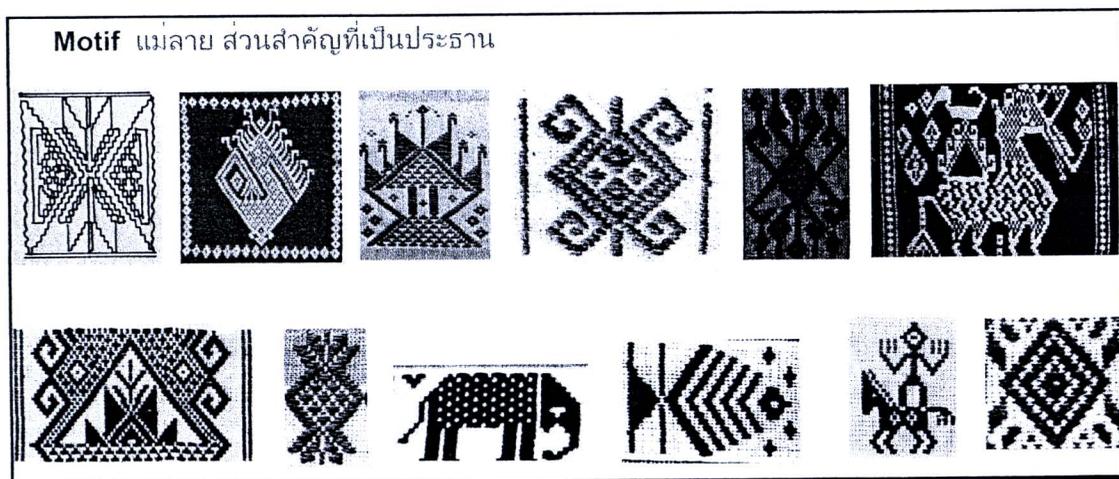
4) ลายพัฒนา เป็นการนำลายแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ ใช้ และผสมผสานและนำ ลายของผ้าประเภทอื่นๆมาปรับใช้ หรือเป็นการผสมผสานระหว่างลายเรขาคณิต กับลายธรรมชาติ แล้วตั้งชื่อลายใหม่ ตามแต่ผู้ทอ เห็นว่าเหมาะสม เป็นต้น

ภาพที่3 แสดงภาพตัวอย่างลวดลายผ้าทอซิด

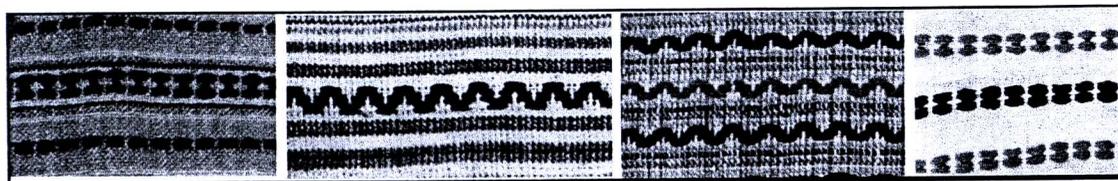
2.6.3 โครงสร้างของลายผ้าจิด

1) ลายหลัก เป็นแม่ลาย เปรียบได้คั้ง ตัวสระ ในภาษา เป็นส่วนสำคัญที่เป็น ประธาน โดยชาวบ้านจะเรียก ลายหลัก เป็นตัว ตัวอย่างเช่นลายหลัก หนึ่ง ตัว ดังภาพตัวอย่าง ด้านล่างนี้ ภาษาอีสานจะออกเสียงว่า “ลายหลักหนึ่งโต” โดยจำนวนและขนาดของลายหลักจะ ขึ้นอยู่กับว่า ผู้ทอจะออกแบบผ้าทอผืนนั้นเพื่อใช้งานในลักษณะใด

ภาพที่4 แสดงตัวอย่างลักษณะของลายหลัก

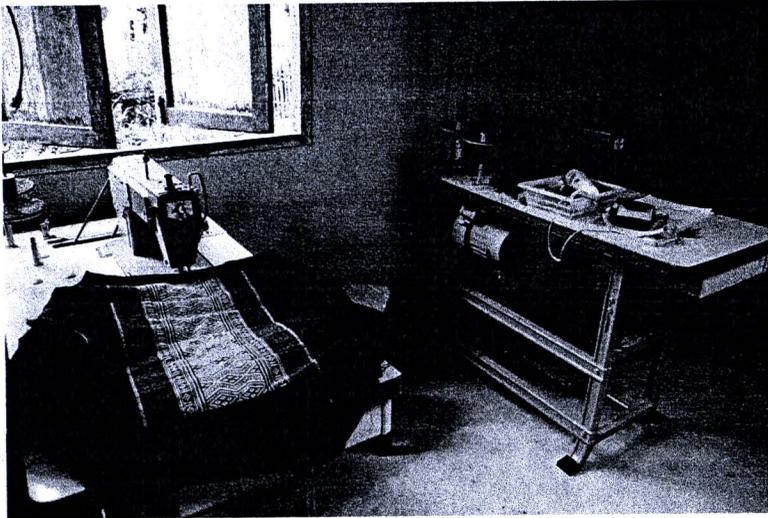
2) ลายผ้า หมายถึง ลายแถบเล็กๆ ที่ประกอบ หรือเว้นช่วงจังหวะ กับ ลายหลัก ทั้งเพื่อทิ้งช่องว่าง ในขั้นตอนการเก็บลายหลัก ที่ยากกว่าการเก็บลายผ้า จังหวะของความงามที่ไม่ให้ลายหลัก หนักและเยอะจนเกินไป อีกทั้งช่วยให้ลายหลักเด่นขึ้นอีกด้วย นิยมนำลายผ้ามาใช้ ในการทอ หัวชิ้น และตีนชิ้น

ภาพที่5 แสดงตัวอย่างลักษณะลายผ้า

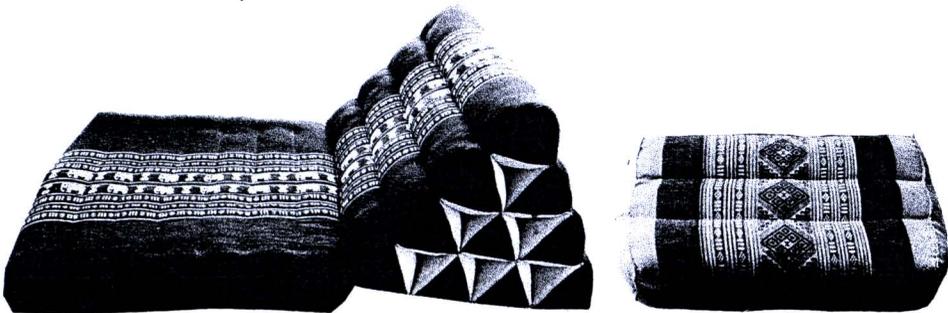
2.6.4 ผลิตภัณฑ์แปรรูป

1) กลุ่มแปรรูปหมอนจากผ้าจิดบ้านคำพระ

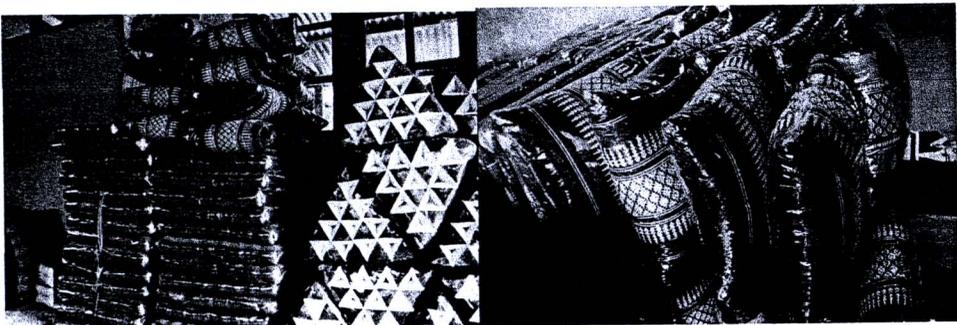

ภาพที่ 6 เครื่องมือและอุปกรณ์ทำหมอน

อุปกรณ์ในการผลิตนั้นมีคุณภาพและทันสมัย ใช้จักรอุตสาหกรรมในการเย็บ การผลิตหมอนมีคุณภาพพอสมควร แต่ปัจจุบันไม่ได้นำผ้าทอของชุมชนมาใช้ แต่เป็นการใช้ผ้าทอโรงงาน

ภาพที่ 7 หมอนแปรรูปจากผ้าจิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน

ภาพที่ 8 ภาพรวมหมอนแปรรูปจากผ้าจิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน

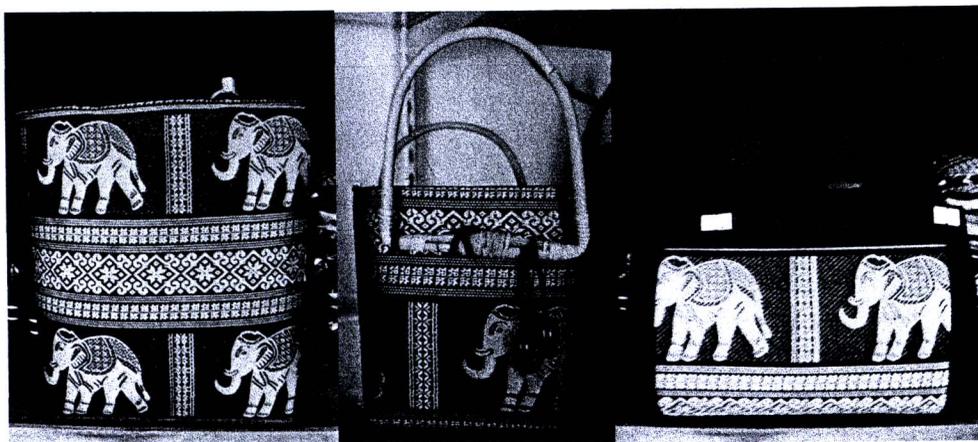
เนื่องจากการใช้ผ้าทอโรงงานและผ้าข้อมสีเคมี มาผลิตหมอนนั้นทำให้คุณค่าของหมอน และลายซิดลดลง ไม่สามารถเพิ่มราคาหมอนให้มากขึ้นได้ ขายได้ในตลาดกลุ่มเดียวไม่สามารถ จำหน่ายในตลาดกลุ่มที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากเป็นตลาดที่ค้ำึงถึง คุณค่าและคุณภาพเป็นสำคัญ

2) กลุ่มแปรรูปกระเป๋าจากผ้าซิดบ้านคำพระ นำผ้าซิดทอจากโรงงานมาแปรรูป กระเป๋า

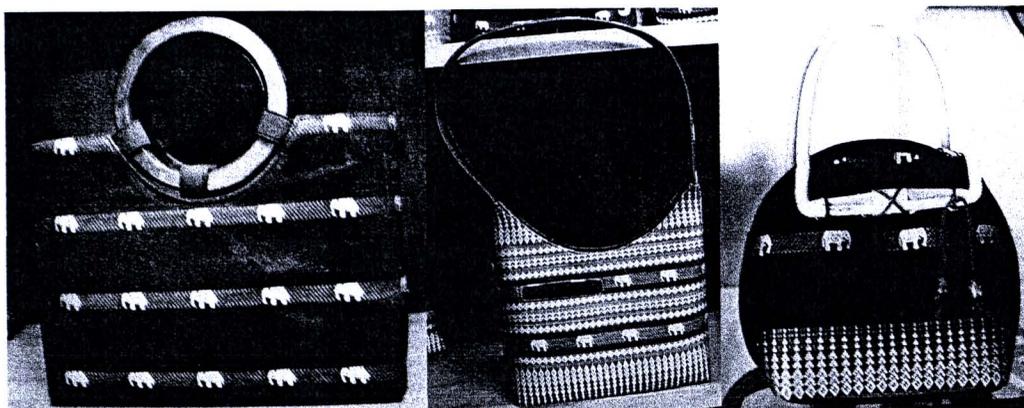
ภาพที่ 9 เครื่องมือและอุปกรณ์ทำกระเป๋า

อุปกรณ์ในการผลิตนั้นมีคุณภาพและทันสมัย ใช้จักรอุตสาหกรรมในการเย็บ คุณภาพ กระเป๋าถือว่าอยู่ในระดับดีถึงดีมากแข็งแรงทนทาน รอยเย็บตะเข็บละเอียดเรียบร้อย ฝีมือช่างเย็บ ประณีต แต่ไม่ได้นำผ้าทอลายซิดที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนมาสร้างเอกลักษณ์ เฉพาะให้กับผลิตภัณฑ์ ขาดความเข้าใจเรื่องการใช้สีและลวดลาย ที่จะทำให้กระเป๋าที่ผลิตมี มูลค่าเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 10 กระเป๋าแปรรูปจากผ้าซิดทอโรงงานลายใหญ่

ภาพที่11 กระเป๋าแปรรูปจากผ้าจิดทอโรงงานลายเล็ก

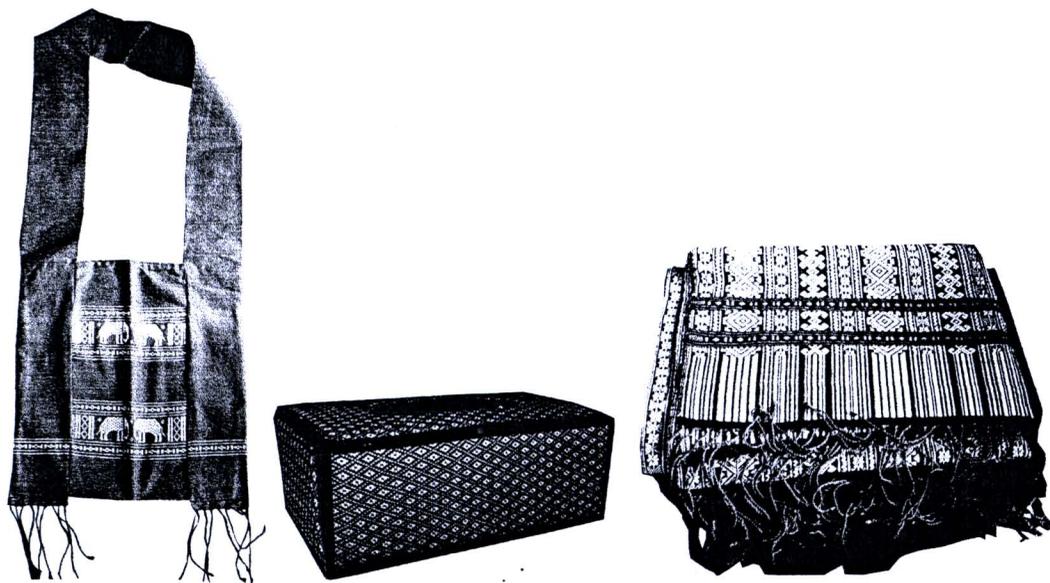

ภาพที่12 กระเป๋าลายจิดผ้าทอมือ ย้อมสีเคมี

เนื่องจากการผลิตกระเป๋าด้วยผ้าโรงงานมีต้นทุนต่ำและง่ายต่อการผลิตทำให้กลุ่มแปรรูปกระเป๋าผ้า นิยมนำผ้าทอจากโรงงานมาใช้ในการแปรรูปกระเป๋า เป็นผลให้ไม่สามารถเพิ่มราคาและขายในกลุ่มตลาดระดับสูงได้เพราะคนกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญกับผ้าทอมือและการใช้สีธรรมชาติ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ภาพที่13 ผ้าจิดเบี่ยง

ภาพที่14 ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดอื่นๆ

2.7 การแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์

นิรมล อัจฉริยะเสถียร(2549) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา เครื่องช่ผ้าทอมือดงอู่ผึ้ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ากาบบัว จากการสำรวจในพื้นที่บ้านปะอ่าว ซึ่งมีการทอผ้าหลายชั่วอายุคน เดิมยังไม่มีการนำผ้าฝ้ายและผ้าไหมมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ แต่หลังจากมีการส่งเสริมเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ชาวบ้านเริ่มตระหนักเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นตามความสนใจ และความสามารถ ได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถ ตลอดจนการผลิตแบบอย่างที่ถูกค่านำมาทำให้ทำโดยเฉพาะ ซึ่งมีกลุ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการคือ กลุ่ม ตัดเย็บกระเป๋า กลุ่มแปรรูปเครื่องใช้ประจำบ้าน ผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านนำผ้ากาบบัวมาแปรรูป เช่น กระเป๋าถือ กระเป๋าใส่เศษสตางค์ ของใส่แว่นตา กระเป๋าใส่เครื่องสำอาง และกล่องใส่กระดาษทิชชู เป็นต้น รูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังต้องพัฒนาโดยเฉพาะเรื่องการทำแบบและการใช้สี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

โครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดบ้านคำพระจึงได้เกิดแนวคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด เพื่อให้เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่แต่ยังคงอนุรักษ์เอกลักษณ์ผ้าจิด เพื่อสร้างมูลค่า และคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด

2.8 ตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า

ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ (Product) และความต้องการของตลาดเป้าหมาย (Target market) เป็นการวิเคราะห์แบ่งระดับทางสังคมเพื่อการประเมินแผนการตลาด การสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งนักการตลาดได้ให้ความสนใจในการนำมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงชั้น เพื่อความแตกต่างด้านการบริโภคระหว่างชั้นแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

2.8.1 ตลาดระดับล่าง ลักษณะตลาดเป็นตลาดที่อาศัยความสะดวกด้านการจัดจำหน่าย อาศัยพื้นที่ตามการจัดงานเทศกาลของจังหวัด อำเภอ งานเปิดพื้นที่ตลาดนัด การวางจำหน่ายตามร้านค้าไม่ถาวรหรือแผงเช่าที่สะดวกต่อการพบปะลูกค้าสัญจร หรือร้านค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ ไปมาวางจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว ที่ต้องการซื้อสินค้าไปฝาก โดยไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงและปิดบังสถานที่ผลิต ตลาดกลุ่มนี้จึงเป็นตลาดที่จำหน่ายสินค้าราคาต่ำ มีลักษณะโดยรวมคือสินค้าคุณภาพต่ำราคาต่ำทั้งการขายปลีกและขายส่ง ไม่มีการออกแบบมากนักแต่มีการผลิตจำนวนมาก ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า ลูกค้าส่วนมากเป็นพ่อค้าคนกลางที่ต้องการนำสินค้าไปขายยังแหล่งอื่น กลุ่มบริโภคเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อย แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ระดับล่างของผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏจะอาศัยรูปแบบ 3 ลักษณะใหญ่ๆคือ

1) ยึดถือรูปแบบเดิมที่ทำต่อเนื่องจากบรรพชน โดยไม่มีการพัฒนารูปแบบหรือเทคนิคให้สอดคล้องกับบริบทการบริโภคของคนยุคใหม่ หากมีการปรับสีสันทันมีการใช้สีที่ฉูดฉาดขัดแย้ง แฉวฉว เฮอร์สนิยมของช่างทอเป็นเกณฑ์ โดยเข้าใจมา สีสูดฉาด คือความงาม

2) บางกลุ่มมีการผลิตตามแนวแฟชั่นในหนังสือแฟชั่น พยายามเลียนแบบรูปแบบภายนอกแต่ไม่คำนึงถึงคุณภาพด้านอื่นๆ

2.8.2 ตลาดระดับกลาง ลักษณะตลาด ตลาดมีความมั่นคง ต้องการความชัดเจนด้านผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าประจำซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมเช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐ พนักงานเอกชน คนที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 7,000-15,000 บาท ผู้บริโภคกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้ มีรสนิยมแต่ยังมีรายได้ที่จำกัด มีการจำหน่ายราคาสินค้าระดับกลาง เป็นผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาคุณภาพไปสู่ระดับที่ดีขึ้น มุ่งในการพัฒนาอนาคตด้านการผลิตของตน ส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายที่มีคุณค่าและมีคุณภาพที่ดีมีการออกแบบที่หลากหลายโดดเด่น และมีการสร้างแบรนด์ให้สินค้า แตกต่างและชัดเจนในกลุ่มเป้าหมาย มีการรักษาและประกันคุณภาพ มีการออกแบบผสานไปกับลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์หลักที่อยู่ในกระแสนิยม ในการวิจัยได้จัดวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์โครงการวิจัยไว้ในตลาดส่วนนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของงานวิจัย

2.8.3 ตลาดระดับสูง หรือตลาดบน หมายถึง ตลาดที่จำหน่ายสินค้าในราคาสูง เป็นสินค้าคุณภาพดี มีการออกแบบและพัฒนาห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์ทั้งการผลิต การจัดจำหน่าย โฆษณา

อย่างครบวงจร ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ที่มีจุดขายเฉพาะตนอย่างโดดเด่น ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายในแบบของตนเอง มีการพัฒนาแบรนด์จนเป็นที่ยอมรับ มูลค่าด้านศิลปหัตถกรรม มีลูกค้าที่ภักดีและเชื่อมั่นต่อสินค้า เช่น สินค้าหัตถกรรมจากร้านภูฟ้า สินค้าแปรรูปจากผ้าทอจากร้านจิตรลดา